

2013

OPINNÄYTETYÖ

Valon ja kuvan esteettinen logiikka esityksessä Sarasvatin hiekkaa

Opinnäytteen taiteellisen osion esittely ja
reflektointi sekä pohdintoja vaikuttavasta
teatterista

INA NIEMELÄ

VALOSUUNNITTELUN KOULUTUSOHJELMA

Valon ja kuvan
esteettinen logiikka
esityksessä Sarasvatin
hiekkaa

Opinnäytteen taiteellisen osion esittely ja
reflektointi sekä pohdintoja vaikuttavasta
teatterista

INA NIEMELÄ

2013

OPINNÄYTETYÖ

TEKIJÄ Ina Niemelä	KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Valosuunnittelun koulutusohjelma		
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI Valon ja kuvan esteettinen logiikka esityksessä Sarasvatin hiekkaa	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 43s.		
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI Sarasvatin hiekkaa Taiteellinen osio on suoritettu Rospuutto-ryhmässä (tekijänoikeuksista on sovittu)			
Kirjallisen osion/tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä Kyllä	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä Kyllä
<p>Tämä kirjallinen opinnäytetyö pääasiassa pohjustaa, purkaa ja analysoi Rospuutto-ryhmän toteuttaman esityksen valo- ja videosuunnittelun esteettistä logiikkaa, esittelee kaksi + yksi erillistä näyttämöversiota samasta romaanista ja pohtii neljän ajankohtaisen esityksen kautta miten teatterin keinoin voi vaikuttaa. Sarasvatin hiekkaa -esityksessä eräänlainen kansanvalistusjoukko juoksee valtakuntaa ristiin rastiin esittämässä Risto Isomäen samannimistä ekologista trilleriä. Se perustuu tieteelliseen faktaan ilmastonmuutoksen kerrannaisvaikutuksista planeettaamme. Esityksestä tuli kiertävä, jolloin suuria vaihtuvia lavasteita ei voitu käyttää, mutta videoprojisoinnin avulla oli mahdollista kuljettaa katsojaa mukana näytelmän vaihtuvissa maisemissa ja tuoda läsnä olevaksi muitakin perspektiivejä ja aikatasoja. Myös valaistusratkaisujen tuli olla toteutettavissa vähin lampuin. Päädyin käyttämään LED-heittimiä, jotka sopivat tuotantoon erinomaisesti vähäisen energiantarpeensa ja värin muunneltavuutensa takia. Sarasvatin hiekkaa sai maailman kantaesityksensä Rovaniemen teatterissa keväällä 2011. Rospuutto-ryhmän versio ehti ensi-iltaan puolen vuoden kuluttua ja Maria Kilven dramatisointi romaanista näki yleisön kevättalvella 2012 Espoossa. Kaikki kolme tulkintaa pyrkivät välittämään kirjan keskeisiä sisältöjä vahvasti visuaalisuuden kautta. Kirjan alkuperäiselle aiheelle annettiin valtavasti painoa, tosin muotoa ja vaikuttavuutta lähestyttiin hyvinkin eritavoin. Tuija Kokkosen <i>Esitys merinäköalalla (koiran kanssa/koiralle) -II muistio ajasta (2008)</i> oli ensimmäinen esitys, jonka innoittajana toimi Sarasvatin hiekkaa-romaanin. Kokkonen lähestyi samoja kysymyksiä kuin muutkin Sarasvatit, mutta vihjaillen ja ehdotellen – luonnon läsnäolon kautta. Tavoitteeni oli visuaalisuus, joka olisi leikkisää, mutta tosissaan olevaa, mielikuvitusta rapsuttavaa, toimintaa luovaa ja kevyttä. Koen saavuttaneeni nämä tavoitteet kohtalaisesti. Sain kiitosta videosuunnittelun oivalluksista ja animaatioista. Itsekin tunnen että video- ja valosuunnittelun vahvuuksia olivat purettu illuusiot ja ideoiden selkeys. Yleisö saattoi seurata videoiden rakentumista, jolloin videot olivat paikoin yhtä läsnä olevia kuin näyttelijätkin. Ilmassa oli myös epäonnistumisen mahdollisuus ja herkkyys. Videosuunnittelussa voin sanoa ammentaneeni Lehmannin näkemyksistä draaman jälkeisen teatterin mahdollisuuksista, jotka eivät ole mediaestetiikan matkimisessa, simulaatiossa, vaan päinvastoin aitoudessa ja ajattelemisessa.</p>			

TIIVISTELMÄ

Päiväys: 13.11.2012

Tämä kirjallinen opinnäytetyö pääasiassa pohjustaa, purkaa ja analysoi Rospuutto-ryhmän toteuttaman esityksen valo- ja videosuunnittelun esteettistä logiikkaa, esittelee kaksi + yksi erillistä näyttämöversiota samasta romaanista ja pohtii neljän ajankohtaisen esityksen kautta miten teatterin keinoin voi vaikuttaa. Sarasvatin hiekkaa -esityksessä eräänlainen kansanvalistusjoukko juoksee valtakuntaa ristiin rastiin esittämässä Risto Isomäen samannimistä ekologista trilleriä. Se perustuu tieteelliseen faktaan ilmastonmuutoksen kerrannaisvaikutuksista planeettaamme. Esityksestä tuli kiertävä, jolloin suuria vaihtuvia lavasteita ei voitu käyttää, mutta videoprojisoinnin avulla oli mahdollista kuljettaa katsojaa mukana näytelmän vaihtuvissa maisemissa ja tuoda läsnä olevaksi muitakin perspektiivejä ja aikatasoja. Myös valaistusratkaisujen tuli olla toteutettavissa vähin lampuin. Päädyin käyttämään LED-heittimiä, jotka sopivat tuotantoon erinomaisesti vähäisen energiantarpeensa ja värin muunneltavuutensa takia. Sarasvatin hiekkaa sai maailman kantaesityksensä Rovaniemen teatterissa keväällä 2011. Rospuutto-ryhmän versio ehti ensi-iltaan puolen vuoden kuluttua ja Maria Kilven dramatisointi romaanista näki yleisön kevättalvella 2012 Espoossa. Kaikki kolme tulkintaa pyrkivät välittämään kirjan keskeisiä sisältöjä vahvasti visuaalisuuden kautta. Kirjan alkuperäiselle aiheelle annettiin valtavasti painoa, tosin muotoa ja vaikuttavuutta lähestyttiin hyvinkin eritavoin. Tuija Kokkosen *Esitys merinäköalalla (koiran kanssa/koiralle) -II muistio ajasta (2008)* oli ensimmäinen esitys, jonka innoittajana toimi Sarasvatin hiekkaa-romaani. Kokkonen lähestyi samoja kysymyksiä kuin muutkin Sarasvatit, mutta vihjaillen ja ehdotellen – luonnon läsnäolon kautta. Tavoitteeni oli visuaalisuus, joka olisi leikkisää, mutta tosissaan olevaa, mielikuvitusta rapsuttavaa, toimintaa luovaa ja kevyttä. Koen saavuttaneeni nämä tavoitteet kohtalaisesti. Sain kiitosta videosuunnittelun oivalluksista ja animaatioista. Itsekin tunnen että video- ja valosuunnittelun vahvuuksia olivat purettu illuusiot ja ideoiden selkeys. Yleisö saattoi seurata videoiden rakentumista, jolloin videot olivat paikoin yhtä läsnä olevia kuin näyttelijätkin. Ilmassa oli myös epäonnistumisen mahdollisuus ja herkkyyks. Videosuunnittelussa voin sanoa ammentaneeni Lehmannin näkemyksistä draaman jälkeisen teatterin mahdollisuuksista, jotka eivät ole mediaestetiikan matkimisessa, simulaatiossa, vaan päinvastoin aitoudessa ja ajattelemisessa.

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällysluettelo

JOHDANTO.....	7
SARASVATIN HIEKKAA-ROMAANI.....	11
<i>Juoni lyhyesti</i>	12
KOLME NÄYTTÄMÖVERSIOTA + 1.....	17
<i>Rovaniemi 2011</i>	17
<i>Espoo 2012</i>	18
<i>Kontiolahti 2011</i>	19
<i>+Helsinki 2008</i>	20
PROSESSI.....	23
<i>Juokseminen</i>	23
<i>Jäte</i>	24
<i>Laitteet</i>	25
<i>Harjoittelu</i>	27
<i>Tavoitteiden saavuttaminen</i>	31
<i>Kiertäminen</i>	33
TEATTERILLA VAIKUTTAMINEN.....	35
<i>Liitteet</i>	43

JOHDANTO

Tämä kirjallinen opinnäytetyö pääasiassa pohjustaa, purkaa ja analysoi Rospuutto-ryhmän toteuttaman esityksen valo- ja videosuunnittelun esteettistä logiikkaa, esittelee kaksi + yksi erillistä näyttämöversiota samasta romaanista ja pohtii neljän ajankohtaisen esityksen kautta miten teatterin keinoin voi vaikuttaa.

Sarasvatin hiekkaa -esityksen dramatisoi ja ohjasi Hanna Kirjavainen. Minä suunnittelin valaistuksen ja projisoinnit. Toteutuksessa apunani oli lavastaja Jussi Lähteenmäki ja videoassistentti Lauri Salomaa. Puvut esitykseen suunnitteli Ritva Muikku ja näyttämöllä esiintyivät Janne Kinnunen, Kira Riikonen, Jaakko Tohkanen, Jukka-Pekka Mikkonen ja Milla Yli-Hakala.

Näytelmän ensi-ilta oli Kontiolahdella, Jakokosken koulun jumppasalissa 6.10.2011. Esitys kiersi Pohjois-Karjalassa, Savossa, Kainuussa ja Keski-Suomessa noin kahdessakymmenessä eri tilassa. Etelä-Suomessa esitys nähtiin 18.3.2012 KOM-teatterissa.

Rospuutto-ryhmä ry on vuonna 2006 perustettu Näyttämötaidetoimikunnan toiminta-avustusta nauttiva vailla vakinaista tilaa toimiva ammattiteatteriryhmä. He ovat tuottaneet kuusi kiertue-esitystä ja neljänä vuonna Taisto Reimaluoto -festivaalia Jakokoskella.

Kuvaus esityksen aiheesta rospuutto.com -nettisivuilla:

Sarasvatin hiekkaa -esityksessä eräänlainen kansanvalistusjoukko juoksee valtakuntaa ristiin rastiin esittämässä Risto Isomäen samannimistä ekologista trilleriä. Se perustuu tieteelliseen faktaan ilmastonmuutoksen kerrannaisvaikutuksista planeettaamme. Neljä tutkijaa, venäläinen, suomalainen, filippiiniläinen ja intialainen tekevät toisistaan tietämättä järkyttäviä havaintoja mannerjäätikön tilasta. Köysi ihmiskunnan kurkun ympärillä kiristyy sitä mukaa, kun tutkijoiden tutkimustiedon palaset lähenevät toisiaan: yhdessä ne muodostavat dramaattisen kokonaisuuden, jossa koko Eurooppaa uhkaa megatsunami. Mutta ehtivätkö tiedemiehet varoittaa ajoissa? Ja vaikka ehtisivätkin, onko Eurooppa valmis ottamaan tietoa vastaan?

Sarasvatin hiekkaa -esityksessä roikutaan suvereenisti ikijään alle kovertuneiden onkaloiden seinillä, mutta myös meren pinnan alla metaaniklatraatteja tutkivassa sukellusveneessä. Esityksen tarkoituksena on avata silmiä ja herättää keskusteluun ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta olennaisia globaaleja kysymyksiä.¹

Sarasvatin hiekkaa oli haastava näyttämöllistä. Se tapahtui paikoissa, joissa hyvin harva ihminen koskaan käy – meren syvyyksissä, sukellusveneessä, napajäällä, muinaisissa myyteissä, Bromarvissa muun muassa. Ja vaikka tarina muuten noudatti jokseenkin uskollisesti aristoteelisen tragedian rakennetta, ei siinä missään määrin vallinnut ajan, paikan ja toiminnan ykseys. Näytelmässä paikka ja rekvisiitta olivat toimintaa, ja toiminta sisältöä. Esimerkki 1: Kari ja Anna-Leena pystyttävät lumettajan prototyypin lumimyräkässä meren jäällä ja keskustelevat roottorin toimintaperiaatteesta ja muista hulluista ideoista, jotka saattaisivat hidastaa maapallon lämpenemistä.

Esityksestä tuli kiertävä, jolloin suuria vaihtuvia lavasteita ei voitu käyttää, mutta videoprojisoinnin avulla oli mahdollista kuljettaa katsojaa mukana näytelmän vaihtuvissa maisemissa ja tuoda läsnä olevaksi muitakin perspektiivejä ja aikatasoja. Myös valaistusratkaisujen tuli olla toteutettavissa vähin lampuin. Päädyin käyttämään LED-heittimiä, jotka sopivat tuotantoon erinomaisesti vähäisen energiantarpeensa ja värin muunneltavuutensa takia.

Kirjavaisen dramatisointi säilytti monia Isomäen *ajan* teemoja. Välillä kulttuurista ja sivilisaatioita tarkastellaan näkökulmasta, josta 1000 vuotta on lyhyt aika. Korkeakulttuureita on tuhoutunut aiemminkin! Toisaalta protagonistin Sergein vaimo Ludmila kuoli yllättäen ruutileikkauksessa saatuun sairaalabakteerin, ja tuo yksi vartioimaton kuoleman hetki vainosi Sergeitä ja imi hänestä elämänhalua.

Tarinassa jäätikkötutkija Susan Cheng kertoo, että kaikki muodot ovat fraktaalaisia – samat muodot toistuvat eri mittakaavoissa. Hiekanjyvä näyttää mikroskoopissa samalta kuin iso kivenlohkare. Ajan kerrostuminen on myös tarinassa vahvasti läsnä; Intiaa kuvataan maaksi, jossa voi tuntea tuhansien vuosien ajan painon. Vanhojen kaupunkien alta löytyi usein yhä uusia vielä

---

¹Kirjavainen, H (2011), Produktiot: *Sarasvatin hiekkaa*. Julkaistu Rospuutto-ryhmän nettisivuilla 23.6.2011. Viitattu 16.9.2012. saatavilla verkossa os. www.rospuutto.com

vanhempia, jo unohtuneiden kaupunkien raunioita. Ikään kuin paikalla olisi virrannut tuhansien ja taas tuhansien vuosien ajan vuolas inhimillinen virta, joka oli joka vuosi jättänyt jälkeensä pienen ja ohuen kerroksen ruukunsirpaleita, luita ja muita ihmisasutuksen jäänteitä. Samoin Grönlannin jäätikköön on tallentunut tietoa joka ikisestä kesästä ja talvesta hamaan historiaan asti. Isomäki kuljettaa kulttuurin ja luonnon aikaa rinnakkain valaisten sitä tosiasiaa, että ne ovat lopulta yhtä ja samaa.

Hitaita muutoksia ilmastoon maapallolla aiheuttaa radan, akselikallistuman ja mannerliikuntojen muutokset, mutta välillä *aika* hyppää, kiihtyy tai pysähtyy – meren syvänteet lämpenevät juuri sen verran että metaanihydraattivarannot alkavat sulaa, mikä laittaa turbovaihteen kasvihuoneilmioille tai jäätiköillä ei sada talvella tarpeeksi lunta ja kesällä jäälle kertyneet tummat epäpuhtaudet sulavat esiin, mikä kiihdyttää jäätiköiden sulamista viisikymmenkertaisesti. Sulamisvedet häiritsevät merivirtoja, sulavat metaaniklatraatit aiheuttavat vedenalaisia maanvyörymiä ja tsunameja, tai kuten *Sarasvatin hiekkaa* dystopioi: Grönlannin jäätikkö sulattaa itsensä irti mantereesta ja vyöryy Baffinin salmeen nostaten megatsunamin, joka upottaa kaikki Atlantin rannikon alavat kaupungit ja ydinvoimalat.

Sarasvatin hiekkaa on pohjimmiltaan tarkoitettu järkyttämään, valistamaan ja käännyttämään lukijansa, ja vaarana oli että erityisesti esitettyinä tarinan runolliset, kuvalliset, historialliset ja myyttiset ulottuvuudet olisivat jääneet saarnan jalkoihin. Siitä syystä koin, että visuaalisuuden esityksessä ei tarvitsisi olla poliittisesti valikoitunutta (Fukusima, Australian ja Pakistanin tulvat, Haitin maanjäristys, yms.), sillä katsojat rakentaisivat nämä rinnastukset itsekin. Näin ollen kuva/videosuunnittelun tavoitteena oli keväällä 2011 ennen harjoituskauden alkua:

- avittaa katsojaa uppoutumaan jännitysnäytelmään ja antaa vihjeitä sen ällistytävistä tapahtumapaikoista
- esitellä tarinan tarjoamia tieteellisiä tosiasioita sekä tarkoituksellisen tiedemiesmäisesti että taiteellisesti
- tehdä kokeita ja leikkiä ajatuksilla, joita kirjassa heitetään ilmaan mahdollistaa erikoislaatuista lavatoimintaa (mm. sukellusveneellä sukeltaminen, uneksiminen, Atlantis-myytti, videopuhelujen puhuminen, yms)
- näyttää maapallo/elämä/aika eri näkökulmista ja perspektiiveistä

- olla taidetta

Suurin haaste oli lopulta liikkuvan kuvan ja elävän ihmisen yhteiselo näyttämöllä, sekä tekniikan joustamattomuus ja vaativuus. Sarasvatin hiekkaa -esityksessä se ratkaistiin osaksi työllistämällä näyttelijöitä. Tasaisuus varmasti kärsi, mutta illuusioiden läpinäkyvyys oli tarkoituksen mukaisesti kiinni esityksen tavoitteissa.

Myös sukellusvenekohtaukset aiheuttivat videosuunnittelun osalta päänvaivaa. En ollut kiinnostunut istuttamaan näyttelijöitä projisoidun merenalaisen maiseman eteen. Kuitenkin oli tärkeää nähdä mitä kirjan henkilöt meressä näkivät, sillä se oli olennaista tarinan sisäistämisen kannalta.

Kirjan keskiössä ovat myös Atlantis- ja vedenpaisumusmyytit, joista viitteitä myös Kirjavainen oli säilyttänyt. Haluaisin tuoda esitykseen välähdyksiä näistä taruista oman ilmaisuni avulla.

Työkalut, joiden kanssa lähdin liikkeelle, olivat:

- mittakaava ja perspektiivi: Google Earth, pienoismallit ja livekuva
- koko esitystila: liikuteltava videotykki, joka projisoi maisemia
- kollaasi: luonnonmateriaaleja yhdistettynä tuotettuun videokuvaan
- ei-reaaliaikaisuus: videolle voi tallentaa asioita tästä maailmasta, mitkä halutaan jättää perinnöksi tuleville sukupolville, videokeskustelut voi lavastaa runsaastikin toisin kuin kiertävää esitystä

todellisuuden ajankohtaiseen keskusteluun.³ Ulla Kytönen huomioi erityisesti kuinka Isomäki kietoo pienet ja suuret kertomukset ja ihmiset vähitellen toisiinsa, ja erillisinä juonteina alkaneet tarinat kohtaavat, ja lopulta ne kaikki kertovat samasta. Hän löytää kirjasta myös paljon teknologiakritiikkiä :
”Sarasvatin hiekkaa onkin paljolti kertomuksia kertomuksista, jonka aineksia ovat vanhat myytit ja uudet tieteelliset teoriat. Kaikkialle tunkeutuvan mutta herkästi haavoittuvan huipputeknologian vastapoolina on korkeakulttuuri, jossa kokemusperäistä viisautta tallennetaan ja siirretään hitaasti, mutta tuhon sattuessa varmemmin kuin digitaalisessa maailmassa.”⁴

Juoni lyhyesti

Tarinan protagonistina Sergei Svalnikov on Tromssan satamassa lähdössä tutkimaan Norjan merenpohjaa sukellusveneellään Lomonosovilla. Metaaniklatraatin aiheuttama purkaus muuttaa meriveden tiheyttä, ja alus vajoaa pohjaan. Sergei pelkää kuolevansa. Tutkimusmatkalle mukaan lähtenyt opiskelija Natalia nuhtelee Sergeitä pessimistisyydestä ja maalailee kauhukuvia mahdollisuudesta, että kaikki metaaniklatraatit sulavat, jos merivesi lämpenee muutaman asteen.

He pelastuvat ja satamassa Vasili Chuikov tarjoaa Sergeille työtä Cambayn lahdelta. Vastahakoisesti Sergei lähtee tutkimaan vedenalaisia raunioita Intiaan.

Meren jäällä Hangon edustalla Bromarvissa aviopari Kari ja Anna-Leena Alanen taistelevat saadakseen pystyyn Karin kehittämän lumettajan prototyypin. Turbiinin tarkoitus on pumpata vettä jään alta ja sumuttaa se ilmaan. Suuremmassa mittakaavassa turbiineilla voitaisiin lumettaa jääkenttiä, jotta ne säilyttäisivät heijastavuutensa. Vesi jäätyy turbiinin suuttimiin, mistä Kari lannistuu. Anna-Leena rohkaisee jatkamaa kokeiluja ja Kari saa uuden kehityskelpoisen idean.

Matkalla Intian länsirannikolle Sergei näkee lentokoneesta kuivuneen Sarasvati-joen uoman ja pohtii Intian ikivanhaa kulttuuria, kaupunkeja, joita

---

³Lassila, P. (2005), Arvio: *Se lämpenee sittenkin*. Julkaistu Helsingin sanomissa 9.10.2005 osastolla Kulttuuri

⁴Kytönen, U. (2005), Arvio: *Tulevaisuuden muistamisesta*. Julkaistu 9.12.2005 www.kiiltomato.net. Viitattu 20.8.2012. Löytyy os. <http://www.kiiltomato.net/risto-isomaki-sarasvatin-hiekkaa/>

on rakennettu vanhojen raunioiden päälle, kerrostunutta aikaa, Intian tuoksuja ja ihmisten eriarvoisuutta.

Professori Amrita Desai odottaa Sergeitä Mumbain lentokentällä. He ottavat taksin NIOT:n (National Institute of Ocean Technology) toimistolle, jossa Lomonosov jo odottaa. Yöllä Sergei näkee painajaista vaimostaan Ludmilasta, joka kuoli kolme vuotta takaperin.

Vesi Indusjoen suistossa on sameaa hienosta hiekasta. Useita neliökilometrejä suuren raunioalueen keskellä on merkkejä Zikkuratista (eräänlainen pyramidi), ja alueen reunalla on pato. Amrita arvioi, että kaupungissa on aikanaan asunut yli neljännesmiljoonaa asukasta. Aukiolle on kasautunut luita ja kalloja, joissa ei ole merkkejä väkivallasta. Siitä Sergei päättelee, että suuren joukon on täytynyt kuolla yhtä aikaa. Mahdollisesti jokin luonnonmullistus on tappanut heidät.

Amrita ehdottaa Sergeille ajatusta, että rauniot joita he tutkivat ovatkin uponnut Atlantis. Sergei vastaa Platonin kirjoittaneen, että Atlantis sijaitsi Herakleen pylväiden eli Gibraltarin salmen länsipuolella. Mutta Amrita muistuttaa, että monet ideat, innovaatiot ja tarinat ovat kulkeneet idästä länteen, eikä toisinpäin. Tarina, jonka kreikkalainen filosofi Solon kuuli egyptiläisiltä papeilta ja jonka Platon kirjasi ylös, kertoi lännessä sijaitsevasta uponneesta mantereesta, on alun perin kotoisin Intiasta. Vain Intian länsirannikolla oli puoli miljoonaa neliökilometriä hedelmällistä maata, joka oli jäänyt meren alle jääkauden jälkeen.

Samaan aikaa Kari ja Anna-Leena ovat arvonnasta voittamallaan Bahaman lomalla Eleutheran saarella. Kari ihmettelee 2000 tonnia painavia siirtolohkareita. Anna-Leena tahtoo uskoa, että jääkausi on tuonut ne sinne, mutta Kari tietää, ettei jää ole koskaan yltänyt Bahamalle asti. Vain megatsunami on voinut kiikuttaa lohkarit rannalle.

Tutkijat Sergei ja Amrita rakastuvat yhteisellä illallisella. Amrita lainaa Sergeille kirjoja itämaisestä historiasta ja kertoo eurooppalaisten ristiretkistä ja häikäilemättömyydestä. Hän puhuu kirjan ja vanhan ikaikaisen tiedon puolesta. Ihmislaji enempää kuin hänen kulttuurinsakaan eivät ole irrallaan luonnon suuresta järjestelmästä.

Seuraavana päivänä Sergei huomaa sähköpostissaan joukon Shirshov-intituutin lähettämiä satelliittikuvia napajäätiköstä. Kuvat esittävät jättimäisiä sulavesijärviä. Hän laittaa viestin eteenpäin jäätikkötutkija Susan Chengille Grönlantiin. Sergei vaijaa takaisin tutkimaan Amritan hänelle antamia

kirjoja, ja etsii lisää tietoa vedenpaisumuksista. Hän löytää Mayojen Codex Troanon, Gilgamešin ja Raamatun vedenpaisumusmyytit.

Bromarvissa Kari selvittää Bahaman siirtolohkarearvoitusta ja löytää muitakin esimerkkejä megatsunamien aiheuttamista merenpinnannousuista ja rannalle viskomasta aineksesta. Hän matkustaa Kanadaan haastatellakseen drumliini-asiantuntija, eläköitynyt geologian professori John Thawta.

Nuussuaqin tutkimusasemalla Susan saa Sergein lähettämät kuvat ja lähtee tekemään kenttähavaintoja ranskalaisen luontodokumentaristin Pierre Chamberlainin kanssa. Susan kertoo Pierrelle jäätiköstä ja uhista mitkä johtavat napa- ja mannerjään sulamisen nopeutumiseen: vähä lumiset talvet, noki ja saasteet, Chlamydomonas-levä, yms. Kun parivaljakko saapuu lumikissalla paikalle, jossa jääjärven satelliittikuvien mukaan pitäisi olla, on järvi hävinnyt.

NIOT:n alus Sagar Paschmi on ankkuroitu Dwarkan satamaan. Sergei ja Amrita vuokraavat auton ja lähtevät katsomaan Lothalin raunioita. Lothal ei ole niin vanha kuin muinaiset kaupungit Harappa tai Mohenjo-daro, mutta muistuttaa asemakaavaltaan niitä, kaupunkeja jotka kasvoivat suureksi n. 2600 eaa., samaan aikaan Mesopotamian ja Egyptin kulttuurin kanssa Indus-Sarasvati joen laaksossa. Kaupungeissa käytettiin ruutukaavaa ja niissä oli viemäverkostot. Maanviljelystekniikat olivat edistyneitä ja sairaita hoidettiin lääkkeillä.

Kadonneen järven rannalla Susan arvelee sulaveden hävinneen laakson pohjalla näkyvään kaivoon, ja valuneen kokonaan jään alle. Hän pukee valjaat ylleen ja laskeutuu pimeään onkaloon. Susan arvelee, että kuilu kapenee, mutta sen sijaan se vain levenee. Hän roikkuu kahdensadan metrin päässä luolan suulta ja kuuntelee vesipisaroiden ropinaa, mikä muuttuu vähitellen ropinasta yhtämittäiseksi jäävesipuroksi. Kylmyys kangistaa Susanin lihaksia ja hänen on yhä vaivalloisempaa kavuta ylös omin voimin. Pierre ei kuule avunhuutoja. Jäätikkö liikahdaa ja valtava jäälohkare irtoaa luolan seinämästä ja putoaa Susania kohti. Susan luulee kuolevansa, mutta Pierre saa kiskottua hänet pinnalle.

Albertassa Kari saa vahvistuksen omille teorioilleen. John Thaw kertoo Karille uutta tietoa drumliinien eli päätmoreenien syntytavasta. Yleisesti ajatellaan niiden syntyneen jääkauden jään vetäytyessä, mutta Thawn tutkimusten mukaan kiviaines ei useinkaan ole kerrostunutta ja osa drumliineista on syntynyt jään alla. Sulavesi on kovertanut jään alle

tunneleita, johon virtaava vesi on kasannut maa-ainesta. Jossain olosuhteissa saattaa olla mahdollista, että mannerjäätikön ja sen alla olevan peruskallion välinen yhteys katkeaa kokonaan. Ja silloin jäätikkö lähtee liikkeelle. Se alkaa liikkua virtaavan veden päällä ja vyöryy mereen.

Amrita ja Sergei löytävät kaikuluotaimella yhä uusia hautautuneita kaupunginosia, osa niin syvältä että ensin vaikuttaa kuin ne olisivat jääneet meren alle lähes 16 000 vuotta sitten ja se tuntuu Amritasta liian uskomattomalta. Sergei kuitenkin muistuttaa, että viime jääkauden aikaan Himalajalla on ollut valtavat jäämassat, jotka ovat painaneet maankuorta ja mannerlaatan reuna-alueet ovat olleet koholla, mutta kun jää on sulanut ja Himalajat nousseet paineen hellitettyä, myös reuna-alueet ovat laskeneet. Mahdollisesti hyvinkin syvälle.

Tapaninpäivän tsunami 2004 syntyi kun Euraasian mannerlaatta liikahti muutaman metrin Intian laatan reunaa pitkin. Mannerjään alkaessa sulaa hyvin nopeasti koko merenpohja saattaa ponnahtaa kerralla ylöspäin monta metriä aiheuttaen megatsunameja ympäri maailmaa.

Susan Cheng soittaa Grönlannista ja kertoo Sergein lähettämässä kuvissa näkyneen jääjärven hävinneen. Hän pyytää lainaksi robottisukellusvene ROV-4:sta, jotta hänen ei enää tarvitsisi vaarantaa henkeään tutkiessaan jäänalaisia luolia Sergein puolesta. ROV-4 sukeltaa jään alla luolastoista toisiin 200 kilometriä kadonneen järven luota aivan rannikon tuntumaan. Jään alle mannerjään reunaan on kertynyt jono matalia kukkuloita, drumliineja, jotka ovat padonneet sulaa vettä useita vuosia, ehkä vuosikymmeniä. Mutta jos vesi nousee liikaa. Jäätikkö lähtee liikkeelle.

Sergei soittaa Karille Intiasta ja tiedustelee lumettajan prototyypistä. Uusi versio on vasta valmistunut, mutta Sergei on järjestänyt turbiineille valmistajan Siperiasta. Satatuhatta lumettajaa aiotaan pystyttää Grönlantiin hyvin lyhyellä varoitusaikalla. Jo vuonna 1962 venäläinen napatutkija Mihail Budyko väitti että ilmaston lämpeneminen saattaisi sulattaa pohjoisnapaa ympäröivät kelluvat jäätiköt, hänelle oli naurettu. Kylmän sodan päättymisen jälkeen julkisuuteen oli päästetty amerikkalaisten ydinsukellusveneitten keräämiä tietoja, joiden mukaan kelluvien jäiden keskimääräinen paksuus oli vähentynyt neljälläkymmenellä prosentilla viidenkymmenen vuoden kuluessa.

Romaanin tutkijat: Kari, Susan, Amrita, Sergei ja Vasili tapaavat Robessonin salmella. Operaatio Jäätuuli on käynnistetty aikomuksena hidastaa Grönlannin mannerjään sulamista. Kari ja Amrita lähtevät

katsomaan jääkenttiä, joille turbiineja pystytetään. Äkkinäinen lumimyrsky saartaa heidät, eikä heille jää muuta mahdollisuutta kuin yöpyä lumiluolassa. Yön aikana jäätiköstä irtoaa jäälauttoja, joista yhdellä he huomaavat kelluvansa myrskyn laannuttua. Vasta viime hetkellä he pelastuvat tutkimusalus Arctican paikantaessa heidät.

Pierre haastattelee Susania dokumenttiaan varten. Susan kertoo ryhtyneensä jäätikkötutkijaksi, koska fraktaalit ovat aina kiehtoneet häntä. Jäätä on sitä paitsi kaikkialla universumissa. Muutama olut saa molempien halut heräämään ja Susan viettelee Pierren tutkimusaseman sosiaalitalassa. Muutaman tunnin päästä Susan herää levottomana vaaran tunteeseen. Susan soittaa Sergeille, että hän kuulee jäätiköltä murinaa. Parivaljakko lähtee katsomaan tilannetta. Kentällä murina kasvaa jyllinäksi kun kilometrien paksuinen jää irtoaa mantereesta ja lähtee luisumaan mereen.

Muutamia satoja kilometrejä pohjoisempana Vasili herää Robbesonin salmella lintujen kirkunaan. Taivas on musta hyökyaaltoa pakenevista linnuista. Hän soittaa Yhdysvaltojen yleiseen hätänumeroon, jossa nainen moittii häntä pilailusta. Igor Mihailovkaan ei vastaa, ja Vasili jättää viestin puhelinvastaajaan. Vasili pakenee, mutta hänellä ei ole mitään mahdollisuutta pelastua häntä kohti syöksyvältä, taivaan peittävältä megatsunamilta.

Articalla miehistö havahtuu taivaan täyttäviin vesilintuparviin. Sergei kapuaa mastoon tähystämään ja näkee horisontissa ilmaan sinkoutuvia suuria jäälauttoja. Tsunami on vielä kaukana, mutta se lähestyy laivaa nopeasti. Sergei, Amrita, Kari sekä Arctican kapteeni ja yhdeksän miehistön jäsentä sisämaasta sukeltavat Lomonosovilla syvemmälle tsunamin ulottumattomiin.

Epilogissa Sergei ja Amrita ajavat pienellä puumoottoriveneellä nimeltä Oannes ja etsivät elonmerkkejä, ja kirjoja Pelkosenniemen perustamaansa kirjastoon vedenalaisesta Hampurista.

Lomonosov selvisi tsunamista, mutta rannikkoja reunustavat läpipääsemättömät puunrunkojen vallit ja niiden toisella puolella loputtomiin jatkuvat tulvivat metsät olivat estäneet heidän rantautumisensa Venäjän pohjoisrannikolla. Kari oli kehottanut Anna-Leenaa pakenemaan Pelkosennimen kesämökille ja miehistö päätti kiertää Skandinavian ja rantautua Suomeen. Barentsinmerellä heitä odotti jäävuorten täyttämä sokkelo. Belgia, Alankomaat ja Tanska olivat uponneet, mutta samalla tsunamin energia oli hajaantunut ja Pohjanlahden perukoilla tuho ei ollut enää niin valtava.

KOLME NÄYTTÄMÖVERSIOTA + 1

Rovaniemi 2011

Sarasvatin hiekkaa sai maailman kantaesityksensä Rovaniemen teatterissa keväällä 2011. Esityksen ohjaajasi Vihtori Rämä ja dramatisoi Timo Heinonen. Helsingin sanomien arviossa 12.10.2011 Maria Säkö kuvailee että: ”... *esitys on meditatiivinen, hauras, poeettinen – eikä etene lainkaan raskaasti ... Romaanista otetaan aie ja fragmentti sieltä täältä sekä oleillaan kirjan nostattamien kysymysten kanssa.*”⁵ Näistä kysymyksistä syntyy Rovaniemen esityksen kantavat teemat: länsimainen tyhmyys, itämainen viisaus, luonto ja ihminen, myytit ja kasvuideologinen maailmankuva.

Rospuutto-ryhmän versio ehti ensi-iltaan puolen vuoden kuluttua ja Maria Kilven dramatisointi romaanista näki yleisön kevättalvella 2012.

Kaikki versiot nähnyt kriitikko Säkö arvio esitystä: ” *Jani-Petteri Olkkosen Espoon kaupunginteatteriin ohjaama tulkinta Sarasvatin hiekasta on tiedettä shamanismiin yhdistelevää, tarkovskimaisen kokonaisvaltaista sci-fiä... tulkinta on kolmas - ja melankolisin - Isomäen kirjasta tehty näyttämötulkinta. Se on ilmaston lämpenemisen syitä ja seurauksia selkeäsanaisesti artikuloivaa draamaa, josta puuttuu pönötys ja opettavaisuus.*”⁶

Kaikki kolme tulkintaa pyrkivät välittämään kirjan keskeisiä sisältöjä vahvasti visuaalisuuden kautta. Kirjan alkuperäiselle aiheelle annettiin valtavasti painoa, tosin muotoa ja vaikuttavuutta lähestyttiin hyvinkin eritavoin. Heinonen ja Rämä luopuvat juonesta ja toiminnasta, mutta rakentavat esityksen niin, että se puhuttelee aiheidensa kautta. ”*Rovaniemen esitys oli barokkisen runsas ja meditatiivinen, ihmisen luontosuhdetta ja teatteria taidemuotona moniäänisesti kyseenalaistava teos*”⁷.

---

⁵Säkö, M. (2011), Arvio: *Toivo jää Sarasvati-tulkinnoista jäljelle*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 12.10.2011 osastolla Kulttuuri.

⁶Säkö, M. (2012), Arvio: *Tehokas tulkinta maapallon tuhosta*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 17.2.2012 osastolla Kulttuuri.

⁷Säkö, M. (2012), Arvio: *Tehokas tulkinta maapallon tuhosta*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 17.2.2012 osastolla Kulttuuri.

Näytelmän lavastusta hallitsi iso vesiallas. Siellä kellui nukkeja. Vesi on kirjan ja esityksen keskeisiä elementtejä. ”Meillä ei ollut mitään muuta tiedossa, kun me ruvettiin yhdessä sitä tekemään, että materiaaleina tulee olemaan tämä romaani, vesi ja valkoiset vaatteet.” Rämä kertoi YLE:lle ennen ensi-iltaa.⁸

Kuva⁹

Espoo 2012

Olkosen tulkinta nojasi enemmän näyttelijän työhön ja voimakkaisiin kuviin. Se oli synkin kaikista kolmesta versioista, eikä tunnustanut yhtä voimakkaasti toivon merkitystä, vaan pyrki myytiksi. Kilven dramatisoinnissa tietomäärä sulautui repliikkeihin niin, ettei katsoja joutunut pinnistelemaan. Näyttämöllä tuntui romaanin itämaista ajattelua arvostava henki¹⁰.

Toimittaja Sanna Uttu pohti Voiman artikkelissa asiantiedon esittämisen vaikeutta työryhmien tavoin. ”*Sarasvatin hiekkaa -teoksen näyttämöllistämisen keskeinen haaste on kirjan massiivinen, nautinnollinen*

⁸Tynkkynen, J. (2011), YLE Lappi: *Sarasvatin hiekkaa loiskuu kantaesityksessään*. Julkaistu www.yle.fi 20.4.2011 osastolla Uutiset.

⁹Tynkkynen, J. (2011), YLE Lappi: *Sarasvatin hiekkaa loiskuu kantaesityksessään*. Julkaistu www.yle.fi 20.4.2011 osastolla Uutiset.

¹⁰Säkö, M. (2012), Arvio: *Tehokas tulkinta maapallon tuhosta*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 17.2.2012 osastolla Kulttuuri.

asiatietoarsenaali, joka on suuri osa teoksen viehätystä ja merkitsevyyttä.”

¹¹Esityksen alussa salin keskiosaa hallitsi jääpaasimainen suunnikas lavarakenne, joka nousi massiivisista kasoista sihdattua hiekkaa. Jääpaaden takaosassa oli neljään avautuva maitolasiseinä, joka toimi heijastuspintana videoprojisoineille. Maitolasiseinämien takana oli rauniokaupunki, lattialuukuista avautui auringon sulattamia jääkaivoja.

Olkkoselle teatterikone oli tärkeä käsitteellinen lähtökohta, siinä klassisen teatterin kuorot ja nykyteatterin teknologiset koneet rinnastuivat toisiinsa. ”Koneiden, kuten kuoronkin edessä, yksilöt ja sivilisaatiot nousevat, kuolevat ja tuhoutuvat ja jäljelle jää teknologia nauttimaan spektaakkelista”, hän kuvaili Voimalle. Teknologia on kuin ylipersonallinen luonnonvoima. Sen kehitykset, tappiot ja rajoitukset ovat vaikuttavia ja olemassa olevia vailla näytelmän henkilöiden lupaa tai suostumusta.¹²

Kuva¹³

¹¹Uttu, S. (2012), Artikkel: Espoo sulaa. Julkaistu Voimassa 1/2012

¹²Uttu, S. (2012), Artikkel: Espoo sulaa. Julkaistu Voimassa 1/2012

¹³Bremer, S. (2012), Lehdistö: *Sarasvatın hiekkaa*. Saatavilla os. www.espoonteatteri.fi

Kontiolahti 2011

*”Rospuutto-ryhmän älyllisesti virkeässä tulkinnassa taas kurotetaan maallikkosaarnaajien kanssa kohti uutta ajattelua.”*¹⁴ Kiertue-esitys yritti vaikuttaa inhimillisyyden ja toiminnallisuuden kautta. Se oli populaarimpi, nuorta yleisöä ajatellen luotu. Näytelmä kiersi muun muassa lukioissa.

Rospuuttokin oli luonut esityksen esityksen sisään. Näyttelijät saapuivat juosten lavalle ja aloittavat Tiernapoikien laululla. Esitys eteni jännärimäisesti, ilkamoivan liioitellusti näytellen.

Projisoinnit olivat *”kotikutoisen kekseliästä leikkiä materiaaleilla ja väreillä. Ryhmän kyvyssä yksinkertaistaa ja kiteyttää on älykästä, naiivia imua.”*¹⁵

Kuva¹⁶

---

¹⁴Säkö, M. (2012), Arvio: *Tehokas tulkinta maapallon tuhosta*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 17.2.2012 osastolla Kulttuuri.

¹⁵Säkö, M. (2011), Arvio: *Toivo jää Sarasvati-tulkinnosta jäljelle*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 12.10.2011 osastolla Kulttuuri.

¹⁶Laitinen, A. (2011), Mediat: *Sarasvatin hiekkaa*. Saatavilla os. www.rospuutto.com

+Helsinki 2008

Tuija Kokkosen *Esitys merinäköalalla (koiran kanssa/koiralle) -II muistio ajasta* oli ensimmäinen esitys, jonka innoittajana toimi Sarasvatin hiekkäa-romaani ja toinen osa *Muistioita ajasta* -esityssarjasta, joka kuuluu Tuija Kokkosen väitöstutkimukseen *Esityksen mahdollinen luonto. Suhde ei-inhimilliseen esitystapahtumassa keston ja potentiaalisuuden näkökulmasta*.

Kuva¹⁷

Se koostui kahdesta ulkoilmaesityksestä, joiden lähtökohtana oli ”sää, aika potentiaalisuus ja ei-inhimilliset kanssaesiintyjät, ts. ”luonnon” oliot ja prosessit”.¹⁸

¹⁷Kokkonen, T. (2008). *Esitykset – Esitys merinäköalalla (koiran kanssa/koiralle) -II muistio ajasta*. Saatavilla osoitteessa: <http://www.tuijakokkonen.fi>

¹⁸Kokkonen, T. (2008). *Esitykset – Esitys merinäköalalla (koiran kanssa/koiralle) -II muistio ajasta*. Julkaistu osoitteessa: <http://www.tuijakokkonen.fi>

Esitys tapahtui jääkauden jälkeisellä Yoldiameren rannalla Helsingin pohjoisessa lähiössä, kaupungin korkeimmalla kohdalla. Sen pari, *Esitys merinäköalalla (koiralle)* esitettiin mahdollisella tulevilla meren rannalla tavaratalon katolla keskustassa, ja se suunniteltiin ja esitettiin ennen kaikkea eräälle koiralle, vaikka ihmiskatsojiakin oli osan esitystä läsnä. Kokkonen määrittelee itse Esityksen merinäköalalla live artin, ympäristötaiteen ja käsitetaiteen välimaastoon. Hänen mukaansa esitykset olivat: ”*yritys luoda katkos – hidas ja mahdollisuuksien täyttämä alue keskellä mahdollista katastrofia.*”¹⁹

Outi Lahtisen kritiikistä voi lukea Kokkosen lähestyneen samoja kysymyksiä kuin muutkin *Sarasvatit*, mutta vihjaillen ja ehdotellen – luonnon läsnäolon kautta. ”*Punaisina lankoina kulkevat kysymykset ajasta, joka ei rajoitu inhimilliseen mittaan, ihmisen aikaan, elämän kaareen vaan piirtävät laajempia linjoja - kallion aikaa, veden aikaa, sääilmiöiden aikaa. Toisaalta ihminen kokijana on myös kuvassa mukana, tiedon kerääjänä, mittaajana, rakentajana, myös tuhoajana, mutta tuhon olemassaolo ja mahdollisuus on pikemminkin alaviite kuin esiin nostettu. Esitys ohjaa katsoja/kuulija/kokijaa lempeästi ehdotellen näkemään rinnakkain erilaisia aikaperspektiivejä sekä liikkuvuuden ja liikkumattomuuden vastapareja.*”²⁰

---

¹⁹Kokkonen, T. (2008). *Esitykset – Esitys merinäköalalla (koiran kanssa/koiralle) -II muistio ajasta*. Julkaistu osoitteessa: <http://www.tuijakokkonen.fi>

²⁰Lahtinen, O. (2008). Teatteriesitys kuin luontoretki. Julkaistu Helsingin Sanomissa 8.5.2008 osastolla Kulttuuri.

PROSESSI

Juokseminen

Kirjavainen halusi olla uskollinen alkuperäisteokselle dramatisoinnissaan. Kiertuemuoto tuntui kuitenkin vaativan kehyskertomusta. Idea juoksevista maallikkosaarnaajista oli itänyt jo Rospuuton aiemmissa tuotannoissa. Syrjässä kun asuu, matkanteosta muodostuu eräänlainen rituaali. Rospuutossa on aiemminkin aloitettu treeniaamut urheilulla ja viiden kilometrin lenkillä, opeteltiin tekstiä ja lämmitettiin kroppaa selviytymään kylmässä treenitilassa loppu päivä. Kuitenkin vain yksi työryhmän jäsenistä saapui harjoituksiin pyörällä, muut autolla.

Ensi-illan aikaan kuntoni olisi mahdollisesti riittänyt juuri ja juuri puolimaratonin juoksuun, mutta aloin sietää hengästynyttä oloa ja väsymystä suorituksen aikana päivä päivältä paremmin. Satoja tuhansia ihmisiä juoksee maratonin vuosittain. Joitakin tuhansia osallistuu ultrajuoksuun, joista pisimmät kestävät useita kuukausia ja ovat tuhansia kilometrejä pitkiä. Jo 42 kilometrin mittainen maraton on järjenvastaista ja vaatii uskomatonta kestävyyttä ja tahdonlujutta, mutta se on mahdollista. Ultrajuoksemisen filosofian perusajatus on ihmisen kaiken fyysisen ja henkisen potentiaalin käyttöönotto. Juoksijalla on aikaa levolle, mutta ei sijaa mukavuudenhalulle.

Esikuvakseen Kirjavainen mainitsi mm. Valtimolla asuvat omavaraiset punkkarit, yhteisökyläläiset ja muut elämäntapanomadit. Paluumuuttajilla, joita Rospuutto-ryhmässäkin on puolet, on halu irti kaupunkielämän ja virtuaalimaailman nopeudesta. Koska kirja sijoittuu tulevaisuuteen, ajattelimme lähtökohtaisesti, että juoksijatkin ovat tulevaisuudesta, vedenpaisumuksen jälkeen, josta he kertovat ja mitä he esittävät myytin tapaan.

Juoksemisen teemasta kehkeytyi jopa esityksen ennakkomarkkinoinnin kulmakivi. Helsingin Sanomien syrjäseutujen reportteri Sampsa Oinaala liftasi Kontiovaaralle. Joimme kuumia juomia Kinnusten luona ja keskustelimme elämästä Pohjois-Karjalassa, kohtuudesta, Talvivaarasta ja Rospuutto-ryhmästä. Oinaala kiinnostui juoksijoista ja ryhmän halusta tehdä yhteiskuntakriittistä teatteria. Rospuutto on aiemminkin ottanut jalat alleen. Syksyllä 2008 he olivat järjestämässä Tour de Uranium -maratonjuoksua

Kontiolahdelle ja Enoon uraanikaivosta suunnittelevan Arevan kaivosvaltausalueen ympäri. Keväällä 2012 Sarasvatin hiekkaa kutsuttiin Pyhäjoelle Hanhikivipäiville, jossa myös Isomäki oli puhumassa ydinvoiman vaaroista. Esitys toteutettiin Kontiolahden kunnan myöntämän vuoden kulttuuriteko-stipendin turvin. Myös Maaseudun tulevaisuus nosti artikkelissaan Rospuuton toiminnan Pohjois-Karjalassa yhtä kiinnostavaksi uutiseksi kuin itse esityksen toteutuksen.

Kuva²¹

Jäte

Suurenkaan maailmanlaajuisen katastrofin jälkeen kaikki tämä tavara, jota ihmiset ovat tuottaneet, ei katoa. Vaikka yhteydet globaalisti katkeaisivat ja yhteiskunnat ajautuisivat hätätilaan ja todennäköisesti taantuisivat jonnekin teollisen ja agraarin yhteiskunnan välimaastoon; olisi meillä silti tuhottomasti jätettä, teknologiaa ja mahdollisuuksia tuottaa sähköä ja polttoainetta.

Yhtäläillä kun myyttejä ja tarinoita on aina kuvitettu, rakentavat juoksijat tarinan tapahtumaympäristöjä omalla kotikutoisella tavallaan. Netti on pullollaan kuvasaastetta ilmastomuutoksen seurauksista. Mutta miten informaatio todellisuudessa lihallistuu ja muuttuu ymmärrykseksi?

Kirjailija Antti Nylén sanoo Kirkko ja kaupunki-lehden haastattelussa, että muutos on uskon, ei tiedon asia. ”*Vaikka arvostamme tutkimusta ja tosiasioita yli kaiken, ei luonnontieteellisellä tiedolla, kansanvalistuksella tai*

---

²¹Kukkonen A. (2011), Artikkel: *Juosten Vedenpaisumusta vastaan*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 12.10.2011 osastolla Kulttuuri.

*jatkuvilla uutisilla ympäristön huonosta tilasta näytä olevan juuri mitään vaikutusta.”*²²

Esimerkiksi juuri tästä syystä en lähtenyt rakentamaan kuvasuunnittelua dokumentaarisen materiaalin pohjalta. Isomäen ja Kirjavaisen teksti kertoo kaiken olennaisen faktoista. Esitys tarvitsi hellyttäviä hahmoja, ärsyttäviä hahmoja, muutaman sykhdyttävän hetken. ”*Voidaan osoittaa erittäin perustellusti, että maapallon tilassa on tapahtumassa ennustamaton muutos seuraavan sadan vuoden aikana. Ihmiset eivät kuitenkaan kykene ottamaan vastaan tietoa tai ajattelemaan, miten täällä eletään vuosisadan kuluttua. Jos saamme tiedon siitä, että vaikkapa amurintiikereitä on enää joitakin kymmeniä maailmassa ja monta tiikerilajia on jo kuollut sukupuuttoon, tieto ei aja tekemään asialle mitään. Vasta kun tiikereitä ajattelee rakkauden näkökulmasta, saattaa tulla mieleen tehdä jotakin*”, Nylén jatkaa. ”*Mitä teemme lisääntyvällä tiedolla? Kysymys on siitä, että meidän on tehtävä radikaaleja toimenpiteitä nyt.*”²³ Isomäki on samoilla linjoilla. Tiedemiesten sijaan tarvitaan tee-se-itse-keksijöitä, lyhytnäköisyyden ja markkinalähtöisyyden tilalle vanhoja oppeja ja omavaraisuutta.

Lavastaja oli kiinnostunut MadMax-, Höyrypunk- ja post-apokalyptisesta sci-fi-estetiikasta. Hän rakensi kaikki pienoismaailmat ja rekvisiitan kierrätysromusta. Esityksen tyyli muotoutui jo ennakkosuunnitteluvaiheessa rosoiseksi ja itse tehdyn näköiseksi. Lavastuksen sävyt tulivat metalliromusta ja puvustuksen materiaalit kauhtuneista vanhoista vaatteista. Itseäni kiinnostivat materiaalien kontrastit: muovi/maatuva jäte, metalli/puu, villa/tekninen vaate. Muut suunnittelijat olivat kuitenkin motivoituneempia etsimään yhtä värikoodattua tyyliä.

Laitteet

Rospuutto-ryhmällä ei ole omaa valokalustoa ja kaikki kalusto piti vuokrata paikalliselta Valoparta-yritykseltä. Suunnittelin video- ja valojärjestelmää hyvissä ajoin etukäteen kulujen selvittämiseksi (liite 1). Alun perin Rospuuton oli tarkoitus ostaa Valoparran kautta käytetty projektori ja muu videokalusto, mutta valobudjetti ei riittänyt sekä vuokraan että ostoihin, ja lopulta kaikki tekniikka vuokrattiin. Valot ja videot haluttiin kokoaikaisesti vähintään

²²Ranta S. (2012), Artikkel: *Tuhon ja toivon profeetta*. Julkaistu Kirkko ja kaupunki lehdessä 22.8.2012 numerossa 13

²³Ranta S. (2012), Artikkel: *Tuhon ja toivon profeetta*. Julkaistu Kirkko ja kaupunki lehdessä 22.8.2012 numerossa 13

kahdeksi ja puoleksi viimeiseksi harjoitusviikoksi ja syksyn 2011 kiertue kesti kokonaisen kuukauden. Näin ollen valot ja videokalusto oli vuokralla kaksi kuukautta. Tämä maksoi 6000 euroa. Kaikista keikoista kahden kuukauden jälkeen Rospuutto maksoi erikseen.

Valoparralla ei ollut mitään videokalustoa ja käytin paljon aikaa etsimällä oikean hintaisia käytettyjä laitteita: videomikserin, DA-muuntimen, kaksi tykkiä, BNC-signaalijohtoa, videokameran ja monitorin. Tehtäväni oli pysyä budjetissa, mutta silti pystyä seisomaan laitteiden takana ja tehdä videosuunnitelma, joka pääsisi oikeuksiinsa käytetyillä ja hieman vanhanaikaisilla laitteilla toteutettuna.

Tavoitteenani oli saada aikaa visuaalisuutta, joka olisi leikkisää, mielikuvitusta rapsuttavaa, toimintaa luovaa, kevyttä, mutta ei välttämättä minimalistisella tavalla. Toiminnallisuuden ja nyt-aikaisuuden luomiseksi tarvitsin kameran ja videomikserin, sekä toisen tykin. Kyseenalaistin useasti monimutkaisen videojärjestelmäni ja kirosin, että suostuin liian pienellä budjetilla rakentamaan epävakaita systeemiä, missä jokainen laite voisi olla se heikko lenkki. Ongelmia oli myös oikeanlaisen linssin hankinnassa. Kaikista muistutuksista huolimatta Valoparta Kari Kola ei ollut tilannut laajakuvalinssiä. Oikeanlainen jouduttiin kiireesti lainaamaan TeaK:sta. Lopulta videosysteemi toimi luotettavasti. Joistakin *virheistä* ei kuitenkaan koskaan päästy eroon. Esimerkiksi halvan kameran autofocus toimintoa ei voinut laittaa pois päältä ilman vielä suurempia ongelmia, ja livevideoihin tuli aina pieni viive, jota liveääneen olisi ollut mahdotonta korjata ilman mikitystä.

Kävin testaamassa Kolan LED-heittimiä, ja laskin tarvitsevani niitä kymmenen kappaletta. Heittimissä oli mainio valoteho, 45 asteen avauskulma ja IP 65, mutta himmennyksessä rumaa porrastusta ja valkoisessa väkisin liikaan sinistä tai punaista ihonväriä ajatellen. Vaihtoehdot olivat kuitenkin vähissä.

Ledit, muu elektroniikka ja kolme kilowatin lämpöpatteria olivat syys-lokakuussa viitenä päivänä viikossa 6-7 tuntia päällä ja kuluttivat kolmessa viikossa sähkömittarin mukaan n. 300 kilowattituntia, josta patterit yksin kuluttivat 270 kwh (1 kw x 6h x 5 päivää x 3 viikkoa). Ledien kulutus oli siis minimaalista. Vertailun vuoksi, jos olisin käyttänyt 1 kw:n heittimiä ledien sijaan, olisi kulutus noussut 900 kilowattituntiin. Pattereita ei silloin olisi tarvittu, mutta siitä huolimatta sähköt kolmen viikon treenikaudelle

Jakokosken seurojen talolla olisivat maksaneet saman verran kuin rivitaloasunnon valaistus koko vuonna.

Harjoittelu

Asuin Kinnusilla omassa huoneessa koko harjoituskauden ajan. Viereisessä huoneessa majoittui myös näyttelijä Jukka-Pekka Mikkonen. Heinäkuun 2011 treenasimme Jakokosken koulun liikuntasalissa. Tällöin käytössä ei vielä ollut valoja. Minulla oli oma videokamera ja Jukka-Pekka lainasi videotykkiään, jotta pääsimme demoamaan kohtauksia paperipienoismallien avulla. Livekuvausta oli välttämätöntä demota, sillä kaikille oli tarpeellista harjoitella omaa osuuttaan kohtauksessa.

Lähes jokaisessa kohtauksessa kaikki näyttelijät olivat lavalla. Esimerkiksi sukellusvenekohtauksessa Norjan merellä Sergei ja Natalia ovat sukellusveneessä näyttämöllä samalla kun näyttelijät Janne, Kira ja Jaakko puuhaavat kameran kanssa akvaarion ympärillä. Janne ohjaa pienois-sukellusvenerobottia, Kira kuvaa ja Jaakko asettaa altaan pohjalle laivan ja samarineja metaanipurkauksiksi.

Kokeilujen pohjalta ymmärsin, että tekstissä oli kohtauksia, joita ei pienoismallilla pystyisi toteuttamaan. Kirjavainen oli kirjoittanut viisi kohtausta, joiden olisi poikettava muusta kerronnasta: Atlantis-kuvaelma, Sergein uni jonka aikana Amrita pitää historian luennon, Susanin haastattelu ennen tutkijan ja dokumentaristin kuolemaa, Robert Oppenhaimerin puhe ja lopussa kohtaus Amritasta ja Sergeistä sukeltamassa Hampurin kirjakaupoissa. Kohtausten vaihdot kaipasivat myös aikaa näyttelijöiden vaihtaa asemia ja ympäristöjä.

Keksin tehdä videoita Google Earthin avulla, joissa siirrytään tapahtumapaikoista maantieteellisesti toiseen. Temppu ei tietenkään ollut niin yksinkertainen kuin se ensin vaikutti, mutta monen mutkan kautta Google Earth-videot päätyivät esitykseen. Googlen tekijänoikeussääntöjen mukaan järjestöt ja voittoatavoittelemattomat yhteisöt saavat käyttää materiaalia omiin tarkoituksiinsa vapaasti. Tämä on tehty yksinkertaiseksi kuitenkin vain Yhdysvalloissa. Videoiden nauhoittaminen Google Earthin ilmaisversiolla oli hyvin kinkkistä.

Markku Pölönen luki Atlantis-kuvaelman nauhalle. Hänellä on tuttu matala ääni ja kohtaus kohottui hänen ansiostaan pikkiriikkisen. Tanssivana-koreografina Kira teki itselleen Kleitoneidon tanssin. Suunnittelin kohtausta

ensi ilman videota, mutta lavastus näytti raa' alta, vaikka kohtausta tarvitsi tiivistä tunnelmaa. Kokeilin ensin Kontiolahtelaisten härkien ja käpylehmien kuvaamista, sillä myytissä puhutaan häristä, mutta ne näyttivät liian hassuilta. Muistin nähneeni kuvia Lescaux' n luolasta Ranskassa, joka on tunnettu jääkauden loppuvaiheen aikaisista eläinmaalauksistaan. Luolassa on myös *Salle des taureaux* (härkien sali). Animoisin luolan härät After Effectsillä juoksemaan elävän tulen kaltaisessa valossa, kuin paeten jotakin uhkaa.

Kuva²⁴

Sergei näki kohtauksessa kaksitoista unta, jossa hän putoaa veden alla ilman happilaitteita. Hän näkee palatseja, pyramideja ja kaupunkia, jotka peittyvät hiekkaan ja tulevat välillä näkyviin sen alta. Kaikkialla hänen ympärillään on suuria kivenlohkareita. Kivien välissä on kauniiden aaltokuvioiden kirjomaa hienoa valkoista hiekkaa. Sergei näkee siinä Veda-kirjoitusta.

Koska video oli kovin suuressa osassa tarinankerrontaa, halusin kokeilla myös näyttelijän upottamista videoon. Ajattelin sen myös sopivan leikkisään tyyliin. Pääsimme tekemään bluescreen-kuvaukset uni ja lopun sukelluskohtausta varten Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun tiloissa Laurin avulla. Studion kattoon ei ollut kuitenkaan mahdollista ripustaa valjaita, ja Jukka-Pekka joutui voimistelemaan pallin reunalla vatsalihakset tulella.

Rakensimme taustat sukellusvideoihin Laurin kanssa yhdessä. Hankin ja kuvasin itse materiaalit ja hän vastasi 3D animoinnista After Effectsissä. Osallistuin treeneihin heinäkuussa Jakokoskella ja Lauri työskenteli etänä antamieni ohjeiden mukaan. Syyskuussa myös videoajo vaati niin paljon läsnäoloa treeneissä, että animaatioita olisi tuskin kerennyt laajuudessaan toteuttamaan.

---

²⁴Cl. N. Aujoulat © MCC-CNP, www.lascaux.culture.fr/

Kuvasimme Susanin haastattelun myös jo heinäkuussa Kontioniemen elokuvakylässä. Jussi oli lavastanut tutkimusaseman parakin työhuoneistonsa ankeaan taukotilaan. Haastattelu oli ainoa etukäteen kuvattu ja lavastettu kohtaaminen esityksessä. Siitä alkaa tragedian huipennus. Halusin videon tiheämpään draamaa olemalla vähemmän vieraannuttavaa, ja kuin yllättävä hyppy katsojalle fiktiiviseen paikkaan, joka onkin olemassa. Elokuvan paikat ovat jollain lailla aina enemmän olemassa kuin teatterin.

Esitys alkaa ennakkoon kuvatulla juoksuvideolla, mutta sitä ei ole lavastettu vaan juoksijaporukka ottaa lämpöä Jakokosken seurojentalon nurkilla, missä esitystä treenattiin ennen ensi-iltaa. Alku on lähinnä virittävä esittelyepisodi. Oppenhaimerin puhe sijoitettiin esityksessä merkkamaan tsunamiaaltoa. Se oli ainoa kohta, jossa käytin valmista arkistomateriaalia, muun muassa pätkää Green Peacen tekijänoikeusvapaata Grönlanti-dokumentista ja yhdistin siihen kuvamateriaalia atomipilvestä. Merkitykset olivat yhtä suoraviivaisia kuin tsunami.

Ensimmäisellä treenijaksolla heinäkuussa tavoitteena oli käydä läpi kaikki kohtaukset, suunnitella valaistusta, demota livenä kuvattavia tapahtumia, kuvata haastattelu, kuvata bluescreen-materiaali ja aloittaa animaatioiden tekeminen, mitä Lauri jatkoi treenitauolla elokuussa. Näihin tavoitteisiin päästiin, vaikka lavastus oli useamman viikon myöhässä.

Syyskuussa tekniikka saapui tipoittain ensimmäisen treeniviikon aikana. Kola oli kiireinen muiden töiden kanssa ja osa toimitetusta tavarasta ei vastannut sovittua. Videotykin linssi oli väärä eikä mikseri tahtonut tunnistaa tietokoneelta lähetettyä materiaalia. Lauri joutui lainaamaan DA-muuntimen koulustaan, sillä kyseinen laite oli tilattu vasta syyskuussa, eikä ollut vielä saapunut. Muunnin ei heti ratkaissut ongelmaa, vasta Laurin ohjaava opettaja osasi arvata, että videot pitää lähettää muuntimelle ja mikserille. Final Cutilla tämä onnistui, mutta videoiden ajoon ohjelma ei ollut kaikista soveltuvien.

Lavastus oli saanut kiinni aikataulusta harjoitustauolla. Jussi oli valmistanut puolet pienoismaailmoista ja suurimman osan rekvisiitasta. Projisointikangas oli vielä ompelematta. Lupasin tehdä sen itse, sillä tiesin miten saisin kankaan kireälle. Epäonneksi Jussi joi janoonsa työhuoneellaan väärästä pullosta, veden sijasta maalin ohenninta. Hän joutui viikoksi sairaalaa Ksyleeni- myrkytyksen takia. Kuitenkin jo päivän päästä sairaalaan jouduttuaan Jussi vakuutti voivansa saattaa lavastuksen loppuun. Sovimme kuitenkin pitävämme maalaustalkoot, jotta lava saataisiin maalattua pois alta

ja Jussi voisi jatkaa kevyempien töiden kanssa sairausloman jälkeen. Hanna ja minä halusimme maalata lavan vaaleaksi, jotta tummat vaatteet ja ruosteiset, ruskeat ja vihreät rekvisiitat erottuisivat paremmin. Lava kaipasi jotakin vaaleaa ja ledien valo sointui paremmin kylmään väriin kuin murrettuun. Lavastaja ei pitänyt ajatuksesta. Hän ennakoi pinnan likaantumista ja ristiriitaa muun tavaran kanssa. Vaalea lava osoittautui kuitenkin kuvaa selkeyttäväksi elementiksi.

Puolitoista viikkoa ennen ensi-iltaa työryhmä kriisiytyi. Yhdellä oli polvi kipeä eikä vuorosanat vielääkään hallussa, toinen oli saanut myrkytyksen ja uupunut, kolmas oli järkyttynyt miehensä myrkytyksestä ja väsynyt lenkkeilyyn, neljäs alkoi vastustaa kameran räpeltämistä, kun oli vielä niin monta muutakin opeteltavaa asiaa, viides ei jaksanut kuunnella ohjaajan saarnoja itsestään selvistä asioista, kuudennelta oli budjetti loppu, seitsemäs ja kahdeksas alkoivat saada riittävästi yhteisasumisesta, yhdeksäs tulistui sekä kapinasta että sen puutteesta, ja päästeli sammakoita suustaan harvakseltaan.

Hanna osasi odottaa kriisiä ja oli sitä juoksijoille uudelleen kirjoittanutkin. Aika monelta oli huumorintaju siinä vaiheessa vähissä. Ristiriidoista huolimatta näyttelijöiden oli asennoiduttava juoksijoihin eri tavalla, sillä kerronta alkoi ontua välittömästi kun juoksijoita *näyteltiin* samalla tekniikalla ja asenteelle kuin muitakin hahmoja. Suurin lataus piti saada juoksijajoukkoon ja sitä kautta päästä käsiksi muihin rooleihin. Tätä Hanna yritti takoa näyttelijöille, mutta dramaturgina häneltä puuttui eväitä ohjata joukkoenergiaa harjoitteiden avulla, joiden olen itse nähnyt toimivan parhaiten tämän kaltaisissa ongelmissa.

Hyvä energia ja usko juoksijoihin palautui oikeastaan vasta ennakon hyvän palautteen myötä. Palaute oli kieltämättä ollut myös minun suunnaltani lähinnä negatiivista ja korjauksia vaativaa viimeisellä kahdella viikolla. Näyttelijät alkoivat lannistua, ettei mikään ollut vielä kohdallaan. Se näkyi lavalla yksin tekemisenä ja epäilynä kanssänäyttelijöitä kohtaan.

Laurilla ja minulla meni sävelet omasta mielestäni hyvin yhteen. Olin tyytyväinen hänen panokseensa ja haluunsa kehittää videovaihtojen ajoituksia itsenäisesti. Hän myös teki korjauksia videoihin aivan viimeisiin treenipäiviin saakka. Itselläni olisi ollut parantamisen varaa hänen edusnaisenaan neuvotella matkakorvaukset Joensuusta Jakokoskelle ajoissa. Lauri teki työharjoittelunsa Rospuutto-ryhmässä ja työskenteli ilmaiseksi harjoituskauden, mutta sai korvaukset kiertue-esityksistä.

Valodramaturgia rakentui erilaisiksi väliajan molemmin puolin. Ensimmäisellä puoliajalla korostin vaihtoja kirkkailla vaihtotilanteilla, jotta kerronta sai tarvittavaa ilmaa ja teatterillisuus oli vahvemmin läsnä. Toisella puoliajalla vaihdot tapahtuivat hämärässä tai vaihtotilanteita ei ollut ollenkaan. Rythmi tiivistyi. Tilanteiden esteettinen logiikka mukaili tapahtumapaikkoja ja aikoja. Paikkoja oli monia ja siirtymät huimaa, joten tämä tuntui tarpeelliselta, vaikka ei täysin välttämättömältä. Lavasteiden niukkuuden takia päädyin kuitenkin korostamaan valolla tunnelmaa ja aikaa, jännitysnäytelmää mukaillen. Valon pääasiallinen suunta oli etu tai taka sivusta (liite 2), mikä teki valon vaikutelmasta välillä liiankin dramaattisen toiveisiini nähden. Ripustusvaihtoehdot olivat kuitenkin hyvin rajalliset kiertuenäyttämöä silmälläpitäen.

Tavoitteiden saavuttaminen

Tavoitteeni oli visuaalisuus, joka olisi leikkisää, mutta tosissaan olevaa, mielikuvitusta rapsuttavaa, toimintaa luovaa, kevyttä, mutta ei välttämättä minimalistisella tavalla. Koen saavuttaneeni nämä tavoitteet kohtalaisesti. Kehittämisen varaa olisi mielestäni ollut vielä kuvan laadussa, valotilanteiden karsimisessa ja muun muassa projisointipinnan materiaalissa. Valitettavasti rahaa oli tämän laajuiseen suunnitelmaan liian vähän ja luovat ratkaisut olivat toimivia, mutta visualistille vain tyydyttäviä.

Teatteriesityksen elinkaarin on kovin lyhyt ja varsinkin kaiken materiaalsen tulisi olla jollain tavalla hyödynnettävissä esityksen jälkeen, tai olla hyödynnetty ennen sitä. Tämä ei tarkoita, että teatteriesityksen tarvitsee olla hyödyllinen, mutta minusta se miten esitys on tehty, on osa sen sisältöä ja merkitystä. Oma suunnittelufilosofianikin on ideavetoista tyylin kustannuksella. Yritän kuitenkin välttää liikaa älyllisyyttä ja taideviittailua. Enemmänkin minua kiinnostavat värit, valon dramaturgia, esittämisen tapa ja konnotaatiot, eli mitä toissijaisia ja kolmansia merkityksiä visuaalisuus/esitys kokonaisuudessaan katsojassa tai minussa herättää.

Juha-Pekka Hotinen kirjoittaa, että esittämisen tapa viittaa estetiikkaan. Estetiikka puolestaan viittaa etiikkaan: ”lähimmäisenrakkaus on kaunis piirre ihmisessä”. *”Esittämisen tapa on siis syvempi, laajempi asia kuin tyyli. Niitä voi verrata kahteen rinnakkaiseen käsitteeseen: elämäntapa on suurempi asia kuin elämäntyyli. Esittämisen tapa sisältää jotakin myös siitä, miten*

*harjoitellaan, miten esitys asetetaan nähtäväksi, siis jotakin siitäkin mitä on esityksen ympärillä.*²⁵

Hotisen lainaama ranskalainen kirjallisuudentutkija ja semiootikko Roland Barthes kirjoitti kolmannesta merkityksestä salaperäisesti. *”Kolmas merkitys synnyttää merkitystä ilman että se kuitenkaan vajoaisi tai palautuisi yhteenkään ihmishahmon sitkeään, jääräpäiseen läsnäoloon. Kolmas merkitys on jatakin salattua, sattumanvaraista ja vaikeasti sanallistettavaa, joka ylittää sekä sen, mitä fyysisesti näemme, että sen, mitä merkityksiä annamme sille, mitä näemme.*²⁶

Sain kiitosta videosuunnittelun oivalluksista ja animaatioista. Itsekin koen että video- ja valosuunnittelun vahvuuksia olivat puretut illuusiot ja ideoiden selkeys. Yleisö saattoi seurata videoiden rakentumista, jolloin videot olivat paikoin yhtä läsnä olevia kuin näyttelijätkin. Ilmassa oli myös epäonnistumisen mahdollisuus ja herkkyys. Sarasvatin myyttiä ei ole erityisen helppoa esittää. Se ei ole mitenkään seesteinen ja kaunis esitys, ennemminkin rikkinäinen ja hikinen.

Videosuunnittelussa voin sanoa ammentaneeni Lehmannin näkemyksistä draaman jälkeisen teatterin mahdollisuuksista, jotka *”eivät ole mediaestetikan matkimisessa, simulaatioissa, vaan päinvastoin aitoudessa ja ajattelemisessa*”.²⁷

Tavoittelin videosuunnittelussa totaalisen teoksen estetiikkaa kiertueesityksen muodossa. Olen tyytyväinen, että esitys on osoittautunut kiertuekelpoiseksi. En ole ennen suunnitellut lähtökohtaisesti kiertue-esitystä. Kalusto pystytettiin puolessatoista tunnissa. Testattiin tunnissa ja purettiin puolessa. Kiertäminen oli ilmeisen rankkaa ja pystytyksen jälkeen piti vielä olla energiaa esittää hyvässä vireessä.

Arvostelut olivat esityksen puolella. Karjalaisen kriitikko Kimmo Nevalainen kirjoitti positiivisesti: *”Rospuuton Sarasvatin hiekkaa on ajassa oleva näytelmä, ja se on kokonaisuudessaan hyvin tehty, vaikkakaan en lämpene teatteria teatterissa -vääntämiseen. Nämä on jo nähty. Videotekniikkaa käytetään eri tavoin lähes koko ajan reaaliaikaisesti. Parhailtaan leikkaukset ovat tehokkaita, ja videointi toimii kuin alkukuvissa ohi kulkeva tavarajuna... Kokonaisuudessa riittää kekseliäitä yksityiskohtia, ja oleellisinta on se, että Rospuuton Sarasvatin hiekkaa välttää lopulta*

²⁵Hotinen, J. (2002), *Tekstuaalista häirintää – kirjoituksia teatterista, esitystaiteesta.*

²⁶Hotinen, J. (2002), *Tekstuaalista häirintää – kirjoituksia teatterista, esitystaiteesta.*

²⁷Lehmann, H. (1999/2009). *Draaman jälkeinen teatteri.* Suom. Riitta Virkkunen

saarnaavuuden. Musiikki on niukkaa ja perustelua. Valaistus on kiertuetuotantoon tarkoitettuna yksinkertaista, mutta tarvittaessa myös vaikuttavaa: esimerkiksi Vasili Chuikov lähtee viimeiselle matkalleen hyvin tehokkaasti. Lavastus koostuu muutamasta häkkyrystä, arkusta ja levystä, mutta niilläkin päästään pitkälle, kun niitä käytetään yhdessä videoiden kanssa.”²⁸

Kiertäminen

Valot rakensi ja ajoi esityksissä Sami Jumppanen, joka oli pestattu kiertuemestariksi. Hänellä oli kokemusta valojosta, mutta kesti aikansa ennen kuin hän pääsi jyvälle esityksen valo- ja videojärjestelmästä. Ohjeideni mukaan hän suoriutui valo- ja videoajosta aika hyvin, mutta ongelmanratkaisussa oli ymmärrettävästi puutteita. Jouduin itsekin useamman kerran soittamaan Kari Kolalle ja vaatimaan huolellisempaa laitteiden tarkastusta ennen keikalle lähettämistä, sillä neljä kertaa hänen harjoittelijansa olivat pakanneet rikkinäisiä valo- tai piuhoja mukaa. Kymmenen valon setissä ei ole varaa yhteenkään kenkuilevaan lediin.

Olin itse mukana keikalla Kajaanissa ja valvoin esityksen KOM-teatterissa. Helsingissä näyttelijät olivat huolellisia pienoismaailmojen kanssa loppuu myydylle katsomolle, mutta Laurilta saamani palautteen mukaan monella keikalla kiertäminen on ottanut veronsa ja keskittyminen ei ole ollut sataprosenttista. Välillä esitysten välissä on ollut useampi viikko ja näyttelijöiden olisi repliikkiensä tavoin pitänyt kerrata kaikki näyttämötoiminta. Esimerkiksi tässä asiassa saatoin huomata ikäpolvieroa. Kiraa lukuun ottamatta näyttelijät pitivät lämmittelyä ensiarvoisena, mutta liikkeen huolellisuus ei ollut samanarvoista puheen painotuksen kanssa. Ohjaajakin oli mielestäni ajoittain epäjohton mukainen penätessään vuoroin tunnetta ja vuoroin tarkempaa toistoa ja kehon huolellisuutta.

Kiertäminen on henkisesti ja ruumiillisesti raskasta, mutta Rospuutto-ryhmää motivoi itsensä likoon laittaminen. Suhde ilmastonmuutokseen ei ryhmässä ollut monimutkainen, mutta se, mistä kukin oli valmis oman mukavuudenhalunsa kustannuksella luopumaan tai investoimaan omassa henkilökohtaisessa elämässään ilmaston hyväksi, oli raskas ja pelkoa

---

²⁸Nevalainen, K. (2011), Arvostelu: *Maailmanlopun meininki*. Julkaistu Karjalaisessa 19.12.2011 osastolla Viihde- ja kulttuuri.

herättävä asia. Olimme kuitenkin yhtä mieltä siitä että, edes taiteen nimessä, muilta ei voi vaatia muutosta tai heristellä sormea, jos ei itse halua muuttua.

TEATTERILLA VAIKUTTAMINEN

*”Pohjoisnapaa ympäröivä merijää näyttää sulavan ennätysellisen pieneksi tänä kesänä. Eri satelliittimittaustavat antavat asiasta hieman erilaisia tuloksia: joidenkin mukaan ennätys on jo syntynyt, ja toisten mukaan ennätys syntyy todennäköisesti lähipäivinä.”*²⁹ Jäätiköt ovat sulaneet nopeasti ilmaston lämpenemisen takia, ja sulamisen odotetaan jatkuvan. Jää- ja lumipeite vähentävät maapallon lämpenemistä, sillä ne heijastavat auringonsäteitä takaisin avaruuteen. Tämä on yksi syy, miksi tutkijat ovat huolestuneita ilmaston lämpenemisen seurauksena häviävistä jääpeitteistä. Sillä onko ilmaston lämpeneminen ihmisten syytä, ei ole merkitystä.

Maapallon keskilämpötilan nousu vaikuttaa kertautuvasti nykymuotoiseen elämäntapaan esimerkiksi Suomessa. Luonnonkatastrofit ja elintarvikekriisit horjuttavat yhteiskuntajärjestystä ja kasvattavat elintasokuilua salamannopeasti. Ilman moraalista pääomaa, tai siitäkkin huolimatta, ihmiset taantuvat kriisitilanteissa.

Romaanissaan Isomäki ehdotti jäätiköiden sulamista ehkäisevää toimintaa ja ennakoii tsunamin ydinvoimaloille aiheuttamia uhkia. Hän on kirjoittanut myös tietokirjoja, esimerkiksi *34 tapaa estää maapallon ylikuumentuminen* (2009) ja *Ydinvoima Fukusiman jälkeen* (2011). Romaani muistuttaa kirjojen pysyvyydestä. Pahan päivän varalle kannattaa hankkia kirjajhyllyyn muun muassa maatalousoppia, konetekniikan oppikirjoja ennen 60-lukua ja perimätietoa.

Kirjavainen kertoi Helsingin Sanomien haastattelussa 12.10.2011, että Rospuutto-ryhmä haluaa vaikuttaa esityksillään, koska se yrittää proaktiivisesti ottaa osaa yhteiskuntaan. *”Faktatietoa on tarjolla 24/7, mutta ihmiskunta hukkuu omaan tietämättömyyteensä. Isomäkeäkin alettiin lukea vasta, kun hän kirjoitti trillerin. Hänen tietokirjansa ovat melko tunteuttomia... Jotta tietoisuus syntyisi, tarvitaan draama”*.³⁰ Itse näen Rospuuton taiteellisessa linjassa kansan sivistyksellisiä päämääriä. Heidän tuotannoissaan on myös dokumenttiteatterin aineksia, sillä Kasvukoneen

²⁹Tynkkynen, J. (2012), Artikkel: *Pohjoisnapa sulaa ennätysellisen pieneksi*. Julkaistu 21.8.2012 YLE:n verkkosivuilla osastolla uutiset Lappi. Saatavilla os.

http://yle.fi/uutiset/pohjoisnapa_sulaa_ennatysellisen_pieneksi/6264015

³⁰Oinaala, S. (2011), Artikkel: *Juosten vedenpaisumusta vastaan*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 12.10.2012 osastolla Kulttuuri.

(2010) ja Selviytymistarinoiden (2012) materiaalina on käytetty pohjoiskarjalaisten ihmisten haastatteluja.

Kuten jos sanottukin Sarasvatin kohdalla dokumentaarisuus käsittelytapana ei vakuuttanut minua, sillä ilmastonmuutosta käsitellään mediassa lähtökohtaisesti tieteelliseltä kantilta. Toisin kuin esimerkiksi politiikka, johon mediat suhtautuvat pääsääntöisesti draaman ja vastakkainasettelujen värittämänä. Mustavalkoisesti ajateltuna näinhän asia on: ilmastonmuutos on tuhoava luonnonvoima, politiikka inhimillistä toimintaa.

Kirjavainen on vaikuttanut Kontiolahden kunnanvaltuustossa vihreiden listoilla vuodesta 2009. Hän kertoi päätöksenteon olevan jo kuntatasolla hidasta, lyhytnäköistä, eikä kovin kulttuurimyönteistä. Kirjavainen pitää kansalaistoimintaa tyydyttävämpänä tapana vaikuttaa. Pohjois-Karjalan seurojentalot ja kylätilat tarvitsevat elävää kulttuuria ja seudun ihmiset tapahtumia, joissa he voivat tavata toisiaan, kun kaupat, baarit, kioskit, kampaamot, postit, pankit ja muut palvelut ovat lähteneet.

Yli 20 vuotta ilmastopolitiikkaa seurannut maailmanpankin ilmastopolitiikan erityisasiantuntia Andrew Steer on oppinut, että hyvät suunnitelmat ilmaston hyväksi vaativat oikeanlaista psykologiaa toteutuakseen. Poliittinen talousanalyysi kritisoi sellaisia ilmastoraportteja, jotka esittävät ainoastaan ideaalisia tai ”parhainten toimivia” kehitysehdotuksia. Steer myöntää ilmastopolitiikan idealistiset sudenkuopat. *”Vuonna 1992 kirjoitimme briljantin raportin jossa kerrotaan mitä pitää tehdä, ja olimme kaikessa oikeassa. Vielä kymmenen vuotta myöhemmin kaikki oli edelleen oikein. Ainoa ongelma oli, että kukaan ei totellut suosituksiamme. Emme tarvitse enää raporttia, jossa kerrotaan mitä pitää tehdä, vaan tarvitsemme raportin jossa kerrotaan, miten toteuttaa päämäärät”*, Steer toteaa. Steerin mukaa vuodessa käytetään tuhat miljardia dollaria siihen, että tuetaan ympäristölle haitallista energiaa. *”Miksi emme tajua tätä?”* Steer kysyy ja toteaa, että tarvitsemme lisää psykologiaa. Hänen mukaansa kyse on kognitiivisesta likinäköisyydestä. Emme näe lähihetkeämme pitemmälle.³¹

Itsekin samaa ongelmaa Steerin kanssa pohtineena pyrin videosuunnittelussa näyttämään juoksijajoukon aktiivisina ja luovina toimijoina, jotka keksivät keinot, vaikka resursseista on pulaa. Esteettisten

---

³¹Jylhä, K. (2012), Artikkelit: *Rio ohoi*. Julkaistu Voimassa 5-6/2012 osastolla Ajassa.

ratkaisujen lisäksi pohdin visuaalisuuden psykologisia vaikutuskanavia, ja näinkin sen jopa oleellisempänä kuin esteettisyyden.

Minusta on mielenkiintoista miten asenteelliset, poliittiset ja *vaikeat* teokset saavat teatterintekijät pohtimaan ankarasti teoksen muotoa ja muodon tärkeyttä psykologisena vaikuttimena. Tai toisaalta miten poliittinen tai asenteellinen teksti saadaan vaikuttamaan arvorelativistiselta ironisoimalla ja päällekirjoittamalla. Ironisoinnin perinne juontaa juurensa lähes koko 1900-luvun draamaan ja teatteriin, josta suuri osa tematisoi kielen ja kommunikaation. Näyttämöä hallitsi pettymys kieleen, joka ei kykenekään kuvaamaan todellisuutta vaan on yhtä paljon kommunikaation este kuin mahdollistaja. 1900-luvun havaintoja on, että ne asiat joita luulimme hallitsevamme, hallitsevatkin meitä. Subjektiutemme on näennäistä, todellisuudessa rakenteet määräävät olemistamme.³²

Katariina Numminen väittää että 2000-luvun alussa on kuitenkin tapahtunut siirtymä tekstuaalisuudesta esityksellisyyteen.

Intertekstuaalisuuden sijasta dramaturgi Bruce Bartonia kiinnostaa interaktuaalisuus. Siinä missä intertekstuaalisuus näkee tekstejä ja tekstien välisiä suhteita, inter-aktuaalisuuden näkökulmasta katsotaan sitä mitä esityksen eri elementit saavat aikaan, miten ne ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Interaktuaalisuus keskittyy siihen mitä esitys tekee eikä siihen mitä esitys on.³³

Vuonna 2010 Kansallisteatterissa ja kiertueella esitettiin nuorille suunnattua Globen uupuneet -esitystä, jonka lähtökohdat olivat samankaltaiset Rospuuton Sarasvatin kanssa. Jussi Lehtonen kokosi työryhmän ja lopulta esityksen ympärille kasvoi kokonainen ilmasto- ja taidekasvatushanke ilmastoahdistusta vastaan. Esityksen keskeiseksi sisällöksi nousi esityksen aiheuttama hiilijalanjälki, koululaisvierailut, joita järjestettiin 120 kappaletta, valtakunnallinen huomioiminen mediassa ja seminaari, johon osallistui nuorisomedioiden- nuorisojärjestöiden sekä ympäristöjärjestöiden edustajia, virkamiehiä, opettajia ja ympäristökasvattajia. Globen uupuneet ikään kuin heitti pallon katsomoon ja jakoi vastuuta aiheensa käsittelystä yleisölle, mutta teki sen harkitusti ja jakoi pohtia todellisia vaikutusmahdollisuuksia heidän kanssaan. Teoksen taiteelliseksi ansioiksi mainitaan nimenomaan vaikuttavuus.

³²Numminen, K. (2010), *Tekstin ja esityksen suhde nykyteatterissa*. Julkaistu kirjassa *Nykyteatterikirja - 2000-luvun alun uusi skene*, toim. Annukka Ruuskanen

³³Numminen, K. (2010), *Tekstin ja esityksen suhde nykyteatterissa*. Julkaistu kirjassa *Nykyteatterikirja - 2000-luvun alun uusi skene*, toim. Annukka Ruuskanen

Ilmeisesti tästä on kyse interaktuaalisuudessa. Muistan hyvin Täällä pohjantähden alla 2011 kritiikin, jossa Suna Vuori penää Mika Myllyaholta ja Saana Lavasteelta vastuuta ja moittii itseironiasointia: ”*Ohjaajien itseironinen kamppailu tiivistyy väännöksi ennen muuta politiikasta ja psykologiasta. Yritetään olla henkilökohtaisia, siinä on teatterin toivo ja mahdollisuus - mutta mitä se merkitsee käytännössä: sisäisen vai ulkoisen maailman näyttämistä, tekoja vai sittenkin motiiveja niiden taustalla? Kun vastakkainasettelu kärjistyy kyllin pitkälle, analyysi tiivistyy neljään kirjaimeen: URPO! Se siitä dialogista sitten.*” Samassa kritiikissä Vuori jatkaa: ”*Varsinaista synteesiä fragmenteista ei synny, eikä siihen kaiketi pyritäkään. Ohjaajien näyttämöhahmoihin sisältyvä etäännyttäminen palvelee samaa tarkoitusta eli johtopäätösten jättämistä katsojalle, kuten nykyteatterissa yleensä. Metodi on monasti käyttökelpoinen. Siirtäessään vastuun rampin ulkopuolelle se antaa kuitenkin rampin sisäpuolella mahdollisuuden myös älylliseen laiskuuteen ja väistöliikkeisiin.*”³⁴ Kritiikkiä lukiessani olin Sunan kanssa samaa mieltä siitä, että ironialla Pohjantähti ikään kuin mitätöi vastakkainasettelut ja sitä kautta todellisen keskustelun; Samalla ajattelin että on kohtuutonta vaatia tunnustukselliselta teatterilta älyllistä kristallin kirkkautta, se ei ole suhteellista vaan henkilökohtaista ja tunteellista. Täällä pohjantähden alla -romaani saattoi kuitenkin olla tällaiseen käsittelytapaan liian eepinen, vaikka itsessään onkin hyvin tarkkanäköinen.

Devising-menetelmin tai erilaisin yhteistyömuodoin toteutetuissa nykyteatteriesityksissä syntyy usein epäselvyyttä siitä, kuka on tekijä ja kuka ei. Annette Arlander pitää kysymystä tekijästä sitä ajankohtaisempana mitä enemmän tekijyyden rajat hämärtyvät. *Kenen materiaalista ja tarinasta on kulloinkin kyse? Kuka päättää mitä lopulta käytetään? Mikä on materiaalia, mikä kokonaisuutta, teos? Missä kulkee yksityisen ja yhteisen välinen raja? Teatterin ja tanssin piirissä on pitkä perinne yhdessä tekemiseen ja yhteistyöhön (tai ainakin sellaisesta puhumiseen) – kokonaisuus on enemmän kuin osiansa summa, kuhan vain kaikki puhaltavat yhteen hiileen” - mikä osittain peittää ja hämärtää perinteiset hierarkiat ja tekijyyteen*

---

³⁴Vuori, S. (2011), Arvostelu: *Täällä pimeään perinnon alla*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 19.2.2011 osastolla Kulttuuri.

liittyvät ongelmat. ³⁵ Yhteiskunnallinen tai mikä tahansa keskustelu herää eloon vasta henkilöiden kautta, vaikka se ei olisikaan toivottavaa.

Toisin kuin Lavasteen ja Myllyahon aivoituksista Vuori lämpeni Andriy Zholdakin näyttämökuville, vaikka Turun Kaupunginteatterin Kirsikkapuisto (2012) on Pohjantähden tapaan etäännytetty alkuperäisteoksesta.³⁶ Harald Birger Olausenin mukaan Andriy on sanonut rakentaneensa Kirsikkapuistosta omakuvaansa. Aamulehden ja Kansan uutisten kriitikot viisituntinen esitys jätti kylmäksi, Suna Vuori ja Turun sanomien Irmeli Haapanenkin uupuvat esityksen raskaudesta, mutta vaikuttivat kuvista ja näyttelijöiden voimasta.³⁷ Zholdak ei itseironisoi, vaan on taiteessaan kuoleman vakava, röyhkeydessään ja tosikkomaisuudessaan provosoiva, puheissaan ja teoissaan ristiriitainen.

Zholdakin esitysten raskaus tuntuu vanhanaikaiselta ja etäännyttävältä, mutta oikeanlaisessa tunnetilassa elämää suuremmalta – se *tuntuu* taiteelta. Tajuntaan iskeytyessään se juovuttaa ja puhdistaa. Zholdak edustaa vahvasti stanislavskilaista perinnettä, jossa näyttelijäntyö rakentuu roolin ja näyttelijän oman itsen suhteen pohjalta. *”Näyttelijän – tarinan- kertojan, shamaanin, täydellisen muuntautujan – oman minän ja roolin luovassa ja vuorovaikutteisessa tilassa,* Konstantin Stanislavskin sanoin *”kaksinaiselämässä”, ”elämän ja näyttelemisen välisessä tasapainossa” on perinteisen näyttelijäntyön ydin. ”läsnäolo”, ”karisma”, ”energia”, ”psykofyysinen tieto”, ”itsensä altistaminen tai häpäisy”, ”itsen ja toden raja” ovat olleet esimerkkejä käsitteistä, joilla näyttelijäntyötä on lähestytty ”perusteatterissa”.*³⁸ Zholdak käyttää näyttelijöihinsä kivun, pelon ja nöyryytyksen psykologiaa. Katsoja tuntee empatiaa ja ristiriitaa raakuuden ja kauneuden limittyessä yhteen. Visuaalisuus on kosiskelevaa ja rakennetun symbolista. Vaikuttavaksi taiteeksi Zholdakin teoksista tekee kuitenkin niiden halu olla tosissaan ja epätoivoisestikin herättää primitiivisiä tunteita.

Milja Sarkolan Perheenjäsen-esitys Teatteri Takomoon sai vuoden 2012 Thalia palkinnon. Perusteluissa mainittiin, että Perheenjäsen on: *”vaikuttava ja syvälle ihmiseen uppoava esitys, josta ulos kävelleessään katsoja*

³⁵Arlander, A. (2010), *Tekijä esiintyjänä – esiintyjä tekijänä*. Julkaistu kirjassa Nykyteatterikirja - 2000-luvun alun uusi skene, toim. Annukka Ruuskanen

³⁶Vuori, S. (2012), Arvostelu: *Varjojen puutarhassa*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 16.9.2012 osastolla Kulttuuri.

³⁷Haapanen, I. (2012), Arvostelu: *Viimeinen valssi kirsikkapuistossa*. Julkaistu Turun sanomissa 16.9.2012 osastolla Näyttämötaide.

³⁸Helavuori, H. (2010), *Mitä esiintyjä tekee nykyteatterissa?* Julkaistu kirjassa Nykyteatterikirja - 2000-luvun alun uusi skene, toim. Annukka Ruuskanen

*pysähtyy pohtimaan suhdettaan vanhempiansa, lapsiinsa, omaan työhönsä, sekä ympäröivään maailmaan. Perheenjäsenen esittämät ajatukset ja sen nostattamat tunteet pysyvät katsojan mukana pitkään, kuin testamenttina sille kuinka yhteinen ja jaettu ihmisyyys voi nousta katsojalle koettavaksi Perheenjäsenen rohkeasti henkilökohtaisesta tekemisen ja esittämisen tavasta.*³⁹ Esityksen ansioiksi mainitaan tunnustuksellisuus ja vaikuttavuus. Henkilökohtaista ei ole verhottu itseironialla, vaan kuten Maria Säkö kritiikissään kirjoittaa: *”Takomossa viedään tunnustuksellinen teatteri uudelle tasolle. Perheenjäsenessä aikalaisanalyysiin yhdistyy itsestään piinallisen tietoisien nykyihmisen tunnustuksellisuus - aivan mykistytävällä tavalla... Milja Sarkola sanoo käsiohjelmassa inspiroituneensa Karl Ove Knausgårdin tunnustuksellisesta tyylistä.”*

Säkö kääntää sen käskyksi. *”Näin pitää tehdä teatteria! Rohkeus seurata häikäilemättömästi omia ajatuksia riittää. Hiiteen kaikenlainen rakennettu symboliikka!”*⁴⁰ Huolimatta esityksessä aistittavasta vahvasta henkilökohtaisesta latauksesta, se ei kuitenkaan sorru vain tekijöittensä tilitykseksi, vaan kasvaa itseään suuremmaksi kokonaisuudeksi ja tekee henkilökohtaisesta yleistä.

Valitsin nämä teokset esimerkiksi vaikuttavuudesta, koska ne ovat olleet viimeisen vuoden aikana näkyvästi esillä mediassa ja ihmisten puheissa. Globen uupuneet nousi esitystään suuremmaksi kiertueen ja organisoitujen tapahtumien myötä, joissa käsiteltiin yleisön kanssa esityksen teemoja. Ekologisuuteen ja eettisyyteen pyrittiin näkemykseni mukaa kaikilla tasoilla. Kokonaisuus oli kaikesta huolimatta aavistuksen hajuton ja mauton, mutta Globen uupuneet monien joukossa toteuttaa uutta esittämisen paradigmaa ja tuulettaa käsitystä siitä, että esitysten tekeminen itsessään on eettistä, että taiteilijoilla olisi moraalinen etulyöntiasema, koska taide on jo sinänsä inhimillisiä arvoja edistävää ja väistämättä edistyksellistä.

Kansallisteatteri ensimmäisten joukossa on alkanut tarjota kaivattuja resursseja ja näkyvyyttä yhteisötaideprojekteille. Marraskuussa 2010 perustetun Kiertuenäyttämön tavoite on edistää terveyttä, hyvinvointia ja tasa-arvoa taiteen keinoin. Kiertuenäyttämö palvelee erilaisia sosiaalityön ja

---

³⁹(2012) Perustelut saatavissa osoitteesta: <http://thaliagaala.fi/ajankohtaista/vuoden-2012-gaalassa-palkitut/>

⁴⁰Säkö, M. (2011), Arvostelu: *Isäsuhteen kuvaus mykistää*. Julkaistu Helsingin Sanomissa 8.11.2011 osastolla Kulttuuri.

terveydenhuollon yksiköitä, vankiloita ja vastaanottokeskuksia. Se vie esityksiä paikkoihin, joista ihmiset eivät muuten pääse live-taiteen pariin.

Kirsikkapuisto oli vaikuttavimmillaan alkukesällä 2012 juuri Zholdakin Helsingin sanomille lähettämän kirjeen näyttelijöille jälkeen. Vuodatus oli kyllin ristiriitainen herättääkseen vakavaakin keskustelua kulttuurista ja taiteesta ylipäänsä. Itse esitys on kärsinyt vahvoista ennako-odotuksista. Itselläni ei ole aikomusta sitä mennä katsomaan, mutta kuulemani perusteella se on uuvuttava, mutta että sen aikana ehtii ajatella kaikenlaista muuta syvällistä.

Täällä pohjantähden alla 2011 esityksestä kirjoitettiin paljon ennakkoon, ja vastaanotto oli hyvä, joskaan ei inspiroitunut. Esitys ei lunastanut otsakettaan - kansamme kärsimyksen peruseepoksesta tuli teatterikokeilu! Pohjantähden tarkoituksena oli herättää keskustelua suomalaisesta identiteetistä, mutta mediassa keskustelu tyrehtyi itse esitykseen. Liekö syynä esityksen ylenpalttisuus, itseironia ja lopulta punaisen langan rakentamien ohjaajien alteregojen varaan olematta kuitenkaan täysin totuudellinen? Ja vaikka kaikki muut kritiikit olivat pääosin hyviä, tarrauduin Suna Vuoren vaatimuksen jostakin ylevämmästä ja näkemyksellisemmästä. Vuori on selvästikin saanut tarpeekseen post-modernismia. Pohjantähti pyrki leimallisesti vuoden 2011 puhuttelevimmaksi esitykseksi. YLEn Puntarissa Jaana Semeri onkin sitä mieltä, että se oli hyvä osoitus siitä, että teatterissa voidaan käydä tärkeää yhteiskunnallista keskustelua, taiteen keinoista tinkimättä.⁴¹

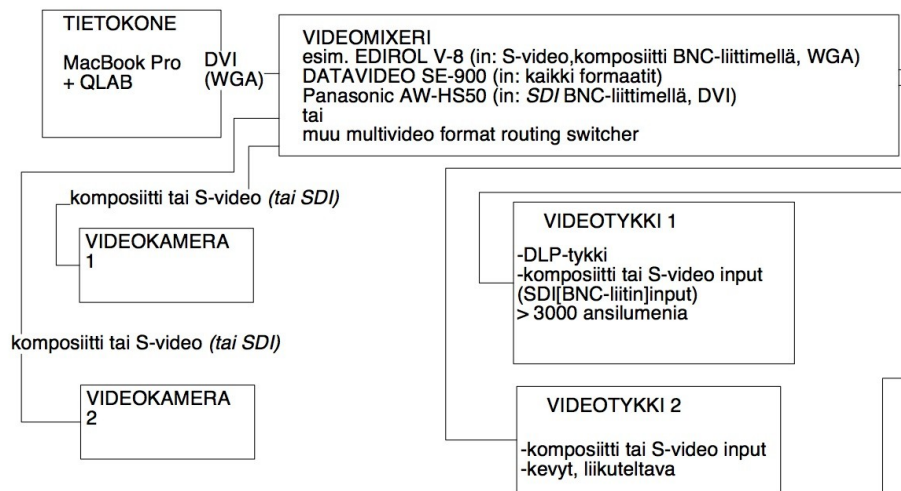
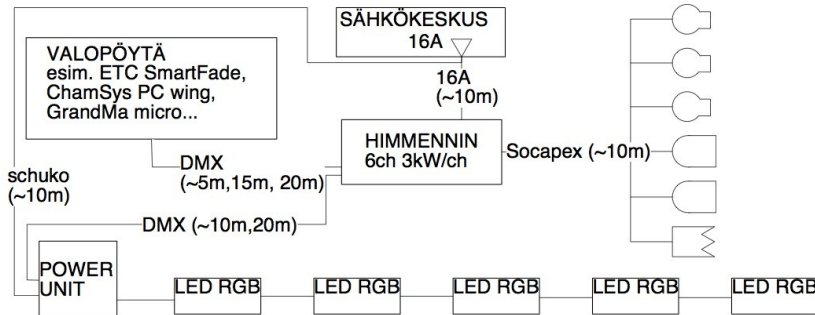
Olen välttänyt tietoisesti termiä *poliittinen tai yhteiskunnallinen teatteri*, sillä se tuntuu järin isolta yläotsikolta neljälle esimerkille, mutta Aune Kallisen rajauksen mukaan Perheenjäsen-esitys lukeutuu uuden poliittisen teatterin piiriin. Kallisen mukaan uudessa yhteiskunnallisessa teatterissa kyse ei ole kantojen ottamisesta tai vastakkainasettelusta. ”*Kyse on läpäisevyydestä, tietoisista poliittisista, eettisistä valinnoista; sen kysymisestä ja siihen vastaamisesta, miten esitys on poliittinen tai poliittisesti tietoinen ja tiedostava tässä tilassa ja ajassa; miten poliittinen on henkilökohtaista tai siihen kietoutunutta; mutta myös ja ennen kaikkea: miten henkilökohtainen on poliittista ja poliittisesta riippuvaista, sitä luovaa ja sitä itseään.*”⁴²

⁴¹(2011) Lainattu osoitteesta: <http://www.kansallisteatteri.fi/esitykset/taalla-pohjantahden-alla/>

⁴²Kallinen, A. (2010), *Teatterin uusi poliittisuus*. Julkaistu kirjassa *Nykyteatterikirja - 2000-luvun alun uusi skene*, toim. Annukka Ruuskanen

Kaikkea tehtyä taidetta voi myös niin halutessaan tarkastella poliittisen linssin läpi, jolloin tehdyt valinnat, manifestoidut arvot ja konteksti kaivetaan esille ja otetaan tarkkailun kohteeksi ja esitys/tekijät politisoidaan jälkikäteen. Kallinen kuitenkin väittää, että uusi poliittinen teatteri pyrkii olemaan tietoinen motiiveistaan, muuttuvista mieltymyksistään, siitä minkälaista maailmaa se luo ja tuo, miten se katsoo (itseään, katsojaansa, yhteiskuntaa, ilman että nämä olisivat radikaalisti erit) jo tekovaiheessa, eikä jätä omaa poliittisuuttaan vain vastaanottajan mahdollisen poliittisen innostuneisuuden varaan.

Liitteet

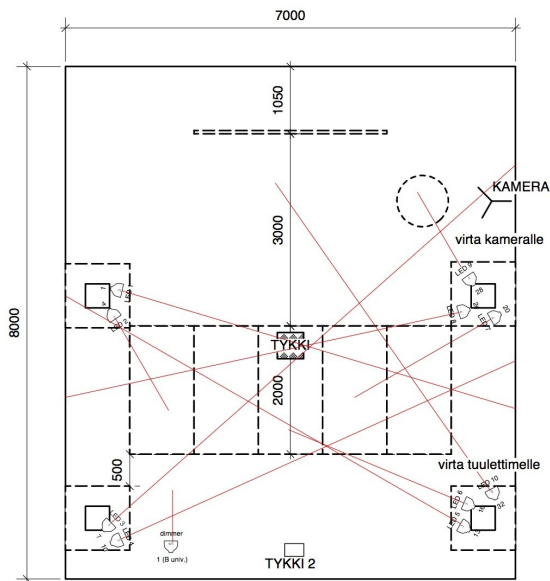

LISTA:

- valokonsoli
- himmennin 6 kanavaa
- teatterivalonheittimiä 6 kpl
- LED valonheittimiä (setti) virtayksikkö ja piuhat LEDien välille
- DMX-kaapelia 5, 10, 15, 2 x 20m
- Socapex 10m + jakopaikki/spider
- schukoa 3 x 20m, 3 x 15m, 3 x 10m, 3 x 5m, 3 x 2m
- voimavirtakaapeli (16A) 10m
- tietokone: MacBook Pro
- videoajo-ohjelma: QLab
- videomixeri tai videomatriisi reititin jossa vähintään:
  - 2 x komposiitti (BNC-liittimellä) tai S-video in
  - DVI tai WGA in
  - 2 x komposiitti tai S-video out
  - mahdollisuus mixailta reaaliaikaisesti
- 2 videokameraa komposiitti tai S-video out (tai ammattikalustossa SDI out)
- 2 videotykkiä
  - 1:
    - DLP-tykki, jossa mielellään enemmän kuin 3000 ansilumena
    - komposiitti tai S-video in
  - 2:
    - kevyt ja kestävä tykki
    - komposiitti tai S-video in
    - komposiitti videokaapelia kamerasta mixerin (mini-plugi -BNC tai S-video, jos kamerassa S-video out) 2 x 10m
    - tai ammattilaisten vehkeitä käytettäessä SDI-kaapelia 2 x 10m
    - DVI-kaapeli 1m tai riippuen mikserin sisääntulosta WGA-kaapeli 1m +DVI-WGA adapteri

AV-KYTKENTÄKAAVIO JA TARVELISTA
 Sarasvatin hiekkaa
 ensi-ilta 6.10.2011
 piirretty 14.4.2011
 suunnitelma: Ina Niemelä 0407175011
 ina.niemela@gmail.com

SARASVATIN HIEKKAA VALOKARTTA

LED 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9
riipustetaan trussin yläpään

LED 3 ripustetaan LED 4:n alapuolelle

LED 10 ripustetaan trussin alapään

LEDit universumiin A
1kanavainen himmennin universumiin B

ID-NUMERO

KANAVA

KALUSTOLISTA
6 x tri-color-LED
4 x quad-color-LED
Par 300W
1 kanavan himmennin
Tykki: Sanyo PLC-XP55
(Short zoom linssi LSN-W31A lainassa TeaKilta)
Tykki 2:
Mikseri: Datavideo SE-500
DAC:
Monitori: Datavideo tally preview (lainassa TeaK)
Kamera: Sony
Valopöytä: Chamsys PC-wing
Kannettava tietokone: Samsung RC 530
2 x DMX adapteri ja DMX:ää
Schukoa
BNC-kaapelia
Tripod
Projisointiskriini
4 x 2m trussi ja läpyskät
5 x podesta (1m x 2m)

Rospuutto-ryhmä		
"SARASVATIN HIEKKAA"		
JAKOKOSKEN KOULU		
PÄIVÄMÄÄRÄ: 01.10.2011		
LIGHT PLOT		PIKÄNÄYKSEN NUMERO
SCALE	DATE	1
1:50	A3	
SISÄISEN KÄYTTÖN VASTUUN KANTAJA		
Ina Niemelä 0407175011		
ina.niemela@gmail.com		

